ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Настаўніцкая газета

Выходзіць з 20 снежня 1945 года

№ 7(5189) Чацвер, 18 студзеня 2001 года

Кошт у розніцу — 47 руб.

На мой погляд

Не далей агульных "мерапрыемстваў"?

З чаго пачынаецца садружнасць класнага кіраўніка з бацькоўскім камітэтам

ХТО з настаўнікаў, асабліва класных кіраўнікоў, не хацеў бы мець актыўных памочнікаў сярод бацькоў сваіх вучняў? Толькі ў супрацоўніцтве, толькі аб'ядноўваючы намаганні і ўзгадняючы свае дзеянні, і можна вырашаць разнастайныя праблемы выхавання, якія стаяць перад школай і сям'ёй. Аднак як часта бывае на класных бацькоўскіх сходах, калі выбіраецца бацькоўскі камітэт? Хто менш заняты на працы, у таго і больш часу для таго, каб дапамагаць настаўніку — з такой пазіцыі звычайна і прапаноўваюцца кандыдатуры ў актыў: каму ж, маўляў, як не ім, і карты ў рукі — правядзенне класных мерапрыемстваў? Дык хіба варта здзіўляцца, што пасля выбараў па такім сцэнарыі ў бацькоўскі камітэт трапляюць не самыя зацікаўленыя ў актыўнай грамадскай рабоце па вырашэнні школьных праблем людзі? Таму і кантакты класнага кіраўніка з такім актывам, як правіла, эпізадычныя, сапраўдная ж садружнасць так і не наладжваецца.

Аднаго разу мяне запрасілі на сустрэчу настаўнікаў і бацькоў за "круглым сталом". Запомнілася, з якой горыччу гаварыла пажылая настаўніца, што вядомае ўсім нам словазлучэнне "сям'я і школа" набывае ўжо іншы сэнс: сям'я *альбо* школа... Так, нярэдка даводзіцца чуць, што сям'я абвінавачвае, як гаворыцца, ва ўсіх грахах школу, а настаўнікі, ад сваёй падчас бездапаможнасці ў рабоце з так званымі праблемнымі падлеткамі, у адчаі ганьбяць пад адзін грэбень бацькоў. А можа, тут агульная віна, таму што канчатковы вынік — узровень ведаў і выхаванасці дзяцей — залежыць як ад школы, так і ад сям'і? А хіба ж толькі ад школы і сям'і?.. А сацыяльны фактар?.. Калі ён неспрыяльны, то што можа супрацьпаставіць гэтаму фактару настаўнік, які і так фактычна за "капейкі" выжыльваецца на мяжы сваіх душэўных, разумовых і фізічных сіл?..

І ўсё ж: ці такая ўжо бяссільная школа, каб нават у цяперашніх вельмі складаных сацыяльных умовах дапамагчы тым дзецям і тым сем'ям, якім яшчэ можна дапамагчы?

На згаданай мной сустрэчы за "круглым сталом" я пачуў такую гісторыю. Два гады бацька аднаго дзіцяці збіваў яго на горкі яблык. Але вучань і яго маці ўтойвалі гэта ад настаўнікаў. Урэшце падлетак не вытрымаў здзекаў і збег з дому. Яго сябры тады і расказалі класнаму кіраўніку пра здзекі бацькі над сынам. Дырэктар школы і класны кіраўнік прыйшлі да горабацькі і правялі з ім, наколькі гэта было магчыма, "выхаваўчую работу". Школа ўзяла гэтую сям'ю пад кантроль. У рэшце рэшт атмасфера ў сям'і змянілася. Хлопчык павесялеў, пачаў лепш вучыцца. "Але ж у ягоных вачах, — расказвала на сустрэчы за "круглым сталом" настаўніца, — яшчэ відаць душэўную рану..."

Так, душэўныя раны нават у дзяцей загойваюцца не так хутка, як бы нам хацелася... Шкада, што на тым пасяджэнні "круглага стала" ніхто не задаў пытанне, над якім я пасля разважаў: чаму ж падлетак утойваў ад настаўнікаў насілле над ім у сям'і? Баяўся бацькі? А можа таму, што па нейкай прычыне не мог даверыцца?.. Дзіўна, што і вучнёўскае "радыё" не данесла да настаўнікаў інфармацыю пра гвалт над падлеткам. Няўжо нікому з педагогаў ні разу не кінуўся ў вочы стан хлопчыка на ўроках пасля чарговай дамашняй "разборкі"? Ад яго ж уважлівасці і стараннасці яны не былі ў захапленні... У класе ж, напэўна, і класныя гадзіны праводзіліся, і ранішнікі, і віктарыны, і г.д. і да т.п. Але ў пакрыўджанага, запалоханага бацькам дзіцяці так і не ўзнікла жаданне адкрыць сваё сэрца настаўніку...

Каму ж патрэбны ўсе гэтыя "мерапрыемствы", калі яны пазбаўлены чалавечага цяпла і сардэчнасці?

У маім блакноце застаўся запіс з таго "круглага стала": "бацькоўскія камітэты, саветы садзейнічання сям'і і школе, саветы татаў, камісіі па справах непаўналетніх" — колькі розных суполак працуе на ўмацаванне садружнасці сям'і і школы! А чаму ж вынік іх дзейнасці, мякка кажучы, нярэдка вельмі сціплы? Ці многа мы ведаем сем'яў, дзе бацькі сумесна праводзяць час не толькі за тэлевізарам? Ці ёсць увогуле сем'і, у якіх бацькі і дзеці разам чыталі б адну кнігу ці часопісную публікацыю? Чаму ж мы так транжырым сваё галоўнае багацце — свой час, абкрадваючы самі сябе і сваіх дзяцей, не заўважаючы нават, што мы ўжо развучыліся (а мо так і не навучыліся?) шчырым, сардэчным узаемінам? Хіба ж гэта ўзаеміны — пустапарожнія размовы ні аб чым і рэплікі накшталт: "А ці вывучыў ты ўрокі?", "Як твае справы?" Пра якое ж тады выхаванне душы і фарміраванне жыццёвых арыенціраў дзяцей вядзём гаворку?..

ЗНАЁМЯЧЫСЯ з вопытам руплівых класных кіраўнікоў, звяртаю ўвагу вось на што: якім чынам яны ствараюць бацькоўскі актыў? Перш за ўсё — апытваюць усіх бацькоў: хто з іх жадае працаваць у бацькоўскім камітэце і чым канкрэтна можа дапамагчы класу і школе? Адны высвятляюць гэта ў індывідуальных гутарках з бацькамі, другія — праводзяць анкетаванне, але мэта дасягаецца адна і тая ж.

На адным з бацькоўскіх сходаў у сёмым класе мне спадабалася тое, што настаўніца пачала яго з абмену думкамі з бацькамі пра тое, колькі часу яны ўдзяляюць узаемінам са сваімі дзецьмі. Размова з першых хвілін не вельмі клеілася: каму ж хочацца ўслых гаварыць пра набалелае? Але пакрысе размова ажывілася дзякуючы ўмеламу дырыжыраванню настаўніцы. Як я даведаўся пасля сходу, яна загадзя раздала бацькам анкеты, каб яны адказалі на некаторыя пытанні. Гэтыя адказы і выкарыстала класны кіраўнік у сваім выступленні, не называючы, зразумела, прозвішчаў рэспандэнтаў. Таму і гаворка на сходзе адбылася шчырая, зацікаўленая. Разам з настаўніцай бацькі абмеркавалі прапановы па павышэнні педагагічнай кампетэнтнасці татаў і мам. Настаўніца параіла бацькам прачытаць спецыяльную літаратуру па сямейным выхаванні з парадамі спецыялістаў — псіхолагаў, педагогаў і медыкаў, а некалькі кніг адразу ж дала тым, хто найбольш зацікавіўся імі. Такім чынам і пачаўся педагагічны ўсенавуч бацькоў. І значную частку гэтай ношы ўзяў на сябе бацькоўскі камітэт, на які, як я зразумеў, настаўніцы пашэнціла.

А бывае ж, як мы з вамі ведаем, і інакш. Адзінае, чым і займаецца бацькоўскі камітэт, гэта падрыхтоўка навагодніх падарункаў для дзяцей і збор "спонсарскіх" сродкаў на пераабсталяванне вучэбнага кабінета. "Адзінае? — здзівіцца нехта. — І за гэта трэба дзякуй сказаць бацькам пры нашай школьнай беднасці". Так, не кожны класны кіраўнік можа пахваліцца, што бацькі дапамагаюць яму і ў гэтым. Але ж хіба толькі гаспадарчымі клопатамі можа падсабіць бацькоўскі камітэт настаўніку?.. Я ведаю, што ў многіх школах, як і ў класах, вучэбная, культурна-масавая, спартыўная і гаспадарчая камісіі ствараюцца не дзеля "галачкі". Таму ў іх склад выбіраюцца людзі, якія па сваёй актыўнасці, дзелавых і маральных якасцях і інтарэсах здольны ўдзельнічаць у паляпшэнні вучэбна-выхаваўчай работы. За любую карысную справу, якую прапануе ім класны кіраўнік, бяруцца з ахвотай, падчас за кошт сваіх дамашніх клопатаў.

У якім класе звычайнай агульнаадукацыйнай школы, скажыце, няма "нядобранадзейных" сем'яў?.. Зразумела, што ў класнага кіраўніка пры яго шматлікіх абавязках рукі да ўсяго, як кажуць, не дойдуць. А адзін у полі не воін... Таму і даручаюць удумлівыя настаўнікі бацькоўскаму актыву вывучаць сямейныя ўмовы праблемных дзяцей, каб пасля сумесна вызначыць характар неабходнай дапамогі. Тут якраз набытыя бацькамі веды па сямейным выхаванні — як знаходка. А каму ж найперш і спрыяць павышэнню педагагічнай культуры татаў і мам, як не бацькоўскаму камітэту?

У адной школе мне расказалі пра такі выпадак. Маці аднаго вучня (жанчына ўвогуле талковая) была вельмі закамплексаваная, таму, зразумела, і ў вачах сына не мела належнага аўтарытэту: адносіны з ім у маці былі вельмі складаныя. Класны кіраўнік вырашыла ўвесці яе ў бацькоўскі камітэт, каб павысіць яе самаацэнку як асобы і яе аўтарытэт у сына. Параілася з бацькамі-актывістамі, і яны падтрымалі ідэю настаўніцы. І што вы думаеце? Грамадская работа, да якой далучылі гэтую жанчыну, пасадзейнічала таму, што ўзаемаадносіны маці і сына змяніліся да лепшага, а праз пэўны час сталі сапраўды па-сямейнаму цёплымі і прыязнымі. "Я цяпер многае бачу інакш, — расказвала настаўніцы жанчына. — І свайго сына магу лепш зразумець".

Слухайце, вось што я ўспомніў! У адной вёсачцы мне расказвалі, што ўвесь клас мясцовай настаўніцы займаецца... танцамі ў Доме культуры на цэнтральнай сядзібе гаспадаркі. Аказваецца, настаўніца, заядлая танцорка, заручылася падтрымкай некалькіх бацькоў — такіх жа аматараў танца — і арганізавала сумесна з імі танцавальны гурток, у які пачалі хадзіць нават вельмі сарамлівыя дзеці, якіх да таго і на сцэну немагчыма было выцягнуць. Вось якая цудоўная метамарфоза адбылася дзякуючы энергіі і захопленасці настаўніцы. Сапраўды, захопленасць прыходзіць ад захопленых!

А колькі класных кіраўнікоў падахвочваюць бацькоў да кіраўніцтва спартыўнымі, тэхнічнымі, турыстычнымі і іншымі гурткамі! Вучням сталічных школ пашчасціла ў тым сэнсе, што яны могуць хадзіць у тэатры, музеі, на выставы. Правільна робяць, на мой погляд, тыя настаўнікі, якія прывучаюць бацькоў разам з дзецьмі наведваць культурныя ўстановы. На жаль, такіх бацькоў усё менш і менш... І ўсё ж бацькі пры жаданні ў многім могуць дапамагчы настаўнікам. Напрыклад, арганізаваць свята нацыянальных страў, як зрабілі ў адной са школ. Кожная сям'я рыхтавала сваю страву. Канешне ж, "першую скрыпку" тут igралі мамы, але іх дзеці актыўна дапамагалі. Пасля ўсе сабраліся за бяседай (зразумела ж, "салодкай"), абменьваліся рэцэптамі, вялі размову пра нацыянальныя "харчовыя" традыцыі, пра правільную сервіроўку стала і правілы паводзін за сталом — такая сустрэча спадабалася і дзецям, і бацькам.

ЧАГО іншы раз не хапае бацькоўскім камітэтам? Большасць з нас адкажуць, напэўна, так: "Ініцыятывы". Сапраўды, без актыўнасці і заўзятасці класнага кіраўніка зачахне любая актыўнасць бацькоўскага камітэта. Калі настаўніку няма чаго прапанаваць бацькам, калі кантакты з імі не ідуць далей агульных, шаблонных "мерапрыемстваў", то наўрад ці стануць настаўнік і бацькі блізкімі адзін аднаму, ужо не кажучы пра тое, як успрымаюць такія нудныя імпрэзы дзеці... Нашы дзеці.

Дзеці, душы якіх — вельмі чуйны рэзанатар таго, што яны бачаць, што чуюць і што ўспрымаюць.

Іх жа вочы глядзяць і ў нашы душы...

Алег КУЛІЦКІ.

Сябар дзяцей

Работнікі міліцыі — частыя госці ў дзіцячых установах Крычава Гэта садзейнічае змяншэнню дзіцячага траўматызму на дарогах.
НА ЗДЫМКУ: работнік дарожна-патрульнай службы Крычаўскага РАУС старшына міліцыі Ігар Стасенкаў сярод выхаванцаў дзіцячага сада № 3 Крычава.

Фота Валерыя БЫСАВА, БЕЛТА.

Весткі з Валожынскай школы-інтэрната

Для адораных дзяцей

Прайшоў чарговы педагагічны савет спецыялістаў і кіраўнікоў школы-інтэрната па развіцці творчых здольнасцей, даследчых уменняў і навыкаў у дзяцей-сірот. Сваімі думкамі на гэты конт падзяліліся А.М.Грыбоўская, Н.А.Дурская, С.В.Правалінская, М.І.Масянковіч. А Ніна Уладзіміраўна Жданюк, дырэктар школы-інтэрната прадставіла канцэпцыю па развіцці творчых здольнасцей дзяцей-сірот і праграму "Адораныя дзеці". Гэтыя дакументы былі адобраны педагогамі ўстановы.

Падарункі ад шэфаў

Днямі школу-інтэрнат наведалі шэфы — супрацоўнікі Міністэрства замежных спраў. Размова ішла пра шэфскую дапамогу з боку міністэрства ў 2000 г., намячаліся шляхі супрацоўніцтва на 2001 год. Намеснік міністра Аляксандр Пятроў, начальнік аддзела па рабоце з дыпламатычным корпусам Сяргей Малукоў, намеснік начальніка ўпраўлення справамі МЗС Аляксандр Рабаў прывезлі ў падарунак дзецям-сіротам два камп'ютэры, падарункі, цацкі. Вырашана: міністэрства замежных спраў акажа дапамогу школе-інтэрнату з аздараўленнем сірот за мяжой. Удзячныя дзеці падаравалі гасцям шыкоўны канцэрт народнай песні.

Прыехаў у госці тэатр

Казкай-шоу "Прыгоды Машы і Віці" парадавалі сваіх сяброў са школы-інтэрната юныя артысты з Валожынскай гімназіі. Кацярына Дунаеўская, кіраўнік тэатральнай студыі гімназіі, сказала: "У 2001 годзе мы штомесяц будзем радаваць дзяцей-сірот спектаклямі, дэманстрацыяй талентаў гімназістаў. Зробім так, каб і дзеці-сіроты сталі членамі нашай тэатральнай студыі".

"Хачу быць артыстам!"

Ужо не адзін год яднае школу-інтэрнат і мясцовы Дом культуры (дырэктар А.Г.Барадака) ідэя эстэтыка-культурнага выхавання дзяцей-сірот. Самадзейныя артысты Дома культуры паказваюць тэатральныя пастаноўкі дзяцям-сіротам. Сумесныя нарады, святы, вечары "круглага стала" — так жывуць ДК і школа-інтэрнат. А Аляксандр Шаўчэнка, Іна Шыбут так захапілі сваёй артыстычнай дзейнасцю, што Аляксандр Дашко, выхаванец 9 класа, сказаў: "Хачу быць артыстам!"

Мікалай ГРУДЗІНСКІ.

Паважаныя чытачы!

Падпісацца на "Настаўніцкую газету" можна ў любым паштовым аддзяленні ці ў агенцтве "Белсаюздруку".

Падпісны кошт на квартал для індывідуальных падпісчыкаў — 1440 рублёў.

Экономический факультет БГУ проводит олимпиаду по математике и экономике

По просьбе экономического факультета БГУ наша газета публикует условия и задания олимпиады для будущих абитуриентов.

Цель олимпиады – выявить способности к экономическому анализу с применением математических методов у будущих абитуриентов факультета (математика - основной экзамен при поступлении).

Олимпиада проводится в 3 тура, из которых первый - заочный.

Победители олимпиады по математике и экономике получат право поступать на экономический факультет БГУ вне конкурса. Призерам олимпиады будут выставлены оценки, которые по желанию абитуриента будут учитываться при поступлении на экономический факультет БГУ в качестве оценки по математике.

Задания первого тура

1. Укажите перспективы развития экономики Республики Беларусь на 2001-2005 гг. (объем ответа не более 3 стр. текста).

2. При каких значениях параметра a система уравнений

$$\begin{cases} y-a(x+2)=0, \\ y^2+(1-x)y+(x^2-1)(x-x^2)=0 \end{cases}$$

имеет четыре решения?

3. **Доходы фирмы таковы, что разности доходов двух последующих месяцев образуют арифметическую прогрессию, первый член которой равен нулю. Найдите величину доходов фирмы в *n*-м месяце и сумму доходов за n месяцев, считая заданными доход за 1-й месяц (*a1*) и разность арифметической прогрессии *(d)*.**

4. **Сумма в 40 000 руб. положена в банк под 12% годовых. После каждого года вкладчик берет 500 руб. Через сколько лет после взятия соответствующей суммы остаток будет вдвое больше первоначального вклада?**

Как и куда отправить решения заданий первого тура

Участие в первом туре олимпиады – платное. Стоимость участия – 3100 рублей. Деньги отправляются почтовым либо банковским переводом с пометкой "Олимпиада" по адресу: 220050, г. Минск, пр-т Ф.Скорины, 4, Белгосуниверситет, расчетный счет 3622204930033 в Минской городской дирекции ААТ "Белбизнесбанк", код 764. Желающие могут оплатить непосредственно в расчетно-кассовом центре Белгосуниверситета (ул. Октябрьская, 10, тел. 229-25-90). Квитанция об оплате высылается или сдается вместе с работой первого тура.

Решения задач запишите в ученическую тетрадь, на обложке укажите свой почтовый адрес (результат вашего участия в олимпиаде будет сообщен вам по почте) и отправьте до 1 марта 2001г. по адресу:

Минск, 220050, ул. К. Маркса, 31, экономический факультет.

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ создан 1 марта 1999 года. Факультет готовит специалистов по трем направлениям:

"экономическая теория", квалификация – ***экономист, преподаватель экономических дисциплин;***

"менеджмент", специализация – ***"Менеджмент международного бизнеса";***

"экономика", квалификация – ***экономист-аналитик.***

Экономистов-аналитиков БГУ готовит по лучшим зарубежным программам для работы в банках, страховых компаниях, министерствах, фирмах, крупных предприятиях на должностях экспертов, советников, стратегов. С третьего курса аналитики специализируются по четырем направлениям: *экономика народного хозяйства, экономика предприятия и предпринимательства, банковская и финансовая экономика, экономика внешней торговли.*

Отличие экономического образования в БГУ – его фундаментальность и широта. На экономфаке учат системному анализу, моделированию и прогнозированию экономических явлений и процессов на уровне государства, отрасли, концерна, финансово-промышленной группы, крупного предприятия, фирмы, банка. Наши студенты уже после первых двух курсов владеют компьютерно-информационными технологиями, статистическими базами данных в Internet, эконометрическими методами. В дальнейшем обучение навыкам практического анализа макроэкономических и микроэкономических ситуаций, бизнес-планирования, финансового анализа ведут кафедры экономических наук, экономической теории, финансовой и банковской экономики, менеджмента, экономической информатики и математической экономики. Уже сегодня на факультете около 500 студентов, работает почти 100 преподавателей, в том числе 8 профессоров.

Факультет тесно сотрудничает с рядом экономических факультетов университетов Германии, США, Польши, Франции. Отдельные предметы на факультете преподаются по оригинальным методикам Всемирного банка.

Конкурс "Юны праграміст"

Міністэрства адукацыі і Вылічальна-аналітычны цэнтр Міністэрства адукацыі праводзяць чарговы рэспубліканскі конкурс "Юны праграміст" на лепшыя распрацоўкі праграмных сродкаў (ПС) і Web-старонак, створаных навучэнцамі агульнаадукацыйных школ, ліцэяў, гімназій.

Мэты конкурсу:

* уцягненне настаўнікаў у пошукава-творчы рэжым работы на ўроках інфарматыкі і ў пазаўрочны час з навучэнцамі, якія найбольш паспяхова вывучаюць асновы інфарматыкі;
* садзеянне абмену ідэямі, вопытам распрацоўкі праграм, Web-старонак і іх выкарыстанню;
* садзеянне павышэнню кваліфікацыі распрацоўшчыкаў, карыстальнікаў і настаўнікаў-практыкаў;
* стварэнне банка праграм.

Конкурс праводзіцца сярод індывідуальных і калектыўных распрацовак па наступных тэматычных накірунках:

1. Лепшая Web-старонка аб сваёй школе, горадзе і інш. (патрэбна ўказаць адрас старонкі);
2. Лепшы мультымедыйны сродак, прызначаны для вывучэння адной або некалькіх тэм па прадметах школьнага цыкла;
3. Лепшы інструментальны сродак для распрацоўкі праграм педагагічнага прызначэння;
4. Лепшая тэсціруючая праграма;
5. Лепшая мадэлюючая праграма;
6. Лепшая гульнявая праграма.

Асноўныя патрабаванні да ПС, прадстаўляемых на конкурс:

* праграмы павінны працаваць на IBM-сумяшчальных камп'ютэрах пад кіраваннем аперацыйных сістэм MS-DOS альбо Windows;
* у якасці асяроддзя для распрацоўкі праграм можна выкарыстоўваць любую мову праграмавання, а таксама любы з афіцыйна набытых школай пакетаў;
* праграмы павінны выкарыстоўваць стандартныя драйверы манітораў, прынтэраў, клавіятур і г.д. У выпадку выкарыстання нестандартных драйвераў тыя павінны прадстаўляцца разам з праграмай;
* праграма павінна быць гатова да эксплуатацыі, г.зн. наяўнасць у праграме прадугледжаных, але не рэалізаваных алгарытмаў, недапушчальна.

Для ўдзелу ў конкурсе неабходна да 1 мая 2001 г. прыслаць праграмныя сродкі на магнітным носьбіце і наступную суправаджальную дакументацыю на паперы (можна таксама па электроннай пошце):

* заяўку;
* кіраўніцтва па запуску і эксплуатацыі праграмы;
* методыку выкарыстання праграмнага сродку ў навучальна-выхаваўчым працэсе (для праграмных сродкаў педагагічнага прызначэння).

Усім аўтарам і аўтарскім калектывам, якія прадставяць ПС на конкурс, гарантуецца непарушэнне аўтарскіх правоў. Праграмы не тыражуюцца і не перадаюцца пабочным асобам і арганізацыям, а пасля заканчэння конкурсу вяртаюцца аўтарам разам з магнітнымі носьбітамі.

Пераможцы конкурсу ўзнагароджваюцца дыпломамі. Колькасць дыпломаў вызначае журы конкурсу. Найбольш цікавыя ПС будуць зарэгістраваны ў галіновым фондзе праграмных сродкаў Міністэрства адукацыі і, па жаданню аўтараў, з імі можа быць заключаны дагавор на далейшае распаўсюджванне ПС.

Канчатковыя вынікі конкурсу будуць надрукаваны ў "Настаўніцкай газеце" у маі 2001 года.

Матэрыялы накіроўваць: 220088, г.Мінск, вул. Захарава, 59, ВАЦ МО РБ, аддзел інфарматыкі і інфармацыйных тэхналогій;

тэлефон: (017) 236-19-45

E-mail:fond@cacedu.unibel.by,komik@cacedu.unibel.by

Форма заяўкі

1. Прозвішча, імя, імя па бацьку распрацоўшчыка(аў).
2. Нумар і адрас школы (або іншай навучальнай установы), клас распрацоўшчыка(аў).
3. Хатні адрас, тэлефон, e-mail (пры наяўнасці) аднаго з распрацоўшчыкаў.
4. Прозвішча, імя, імя па бацьку настаўніка (кіраўніка гуртка), які аказаў дапамогу ў рабоце над ПС.
5. Назва ПС.
6. Прызначэнне ПС (коратка).
7. Тып і канфігурацыя ПЭВМ.
8. Мова праграмавання з указаннем версіі.
9. Аб'ём ПС (Кбайт).
10. Тэматычны накірунак, на які прадстаўляюцца ПС.

Любяць вучні сярэдняй школы №71 Мінска ўрокі хіміі настаўніцы Веры Аляксееўны Сямёнавай.
НА ЗДЫМКУ: В.А.Сямёнава кансультуе вучня.

Фота Юрыя БОНДАРАВА.

Рэформа вачыма вучняў

Ёсць і інтарэс, ёсць і карысць

Два з паловай гады назад ва ўсіх на слыху было пытанне: "А вы што-небудзь чулі пра ліцэйскі клас? У гэтым навучальным годзе ў нашай школе адкрываюць ліцэйскі клас!"

Гэтая навіна асабліва ўзрадавала душу мне і маім аднакласнікам, бо яна тычылася непасрэдна нас. Помню, як горача мы абмяркоўвалі яе, як ганарыліся, што ў нас ёсць магчымасць зваццца ліцэістамі.

Калі ствараўся ліцэйскі клас, першы ў гісторыі Карэліцкай школы № 1, я ўпэўнена, што ні адзін настаўнік не разлічваў на такія вынікі. 23 з 25 яго выпускнікоў сёлета паступілі ў ВНУ. У чым жа сакрэт такога поспеху? Не толькі ў добрасумленнай падрыхтоўцы вучняў. Самую галоўную ролю адыграла рэфармаванне школы — вывучэнне прадметаў на павышаным узроўні дапамагло нам, выпускнікам, у час паступлення, бо праграма ўступных экзаменаў патрабуе таго, чаго няма ў падручніках. Але пра ўсё па парадку.

Дзякуючы былому дырэктару школы В.І.Апалоніку з кафедрай фізікі і матэматыкі БДУ быў заключаны дагавор, згодна з якім ствараўся ліцэйскі клас, і чытаць асобныя лекцыі вучням запрашаліся выкладчыкі гэтай жа кафедры. Адбор у ліцэйскі клас праходзіў на аснове конкурсу атэстатаў жадаючых вучыцца ў ім. Перад тым як напісаць заяву аб пераводзе ў ліцэйскі клас, дырэктарам школы быў арганізаваны сход для вучняў і бацькоў, дзе яны азнаёміліся з мэтай арганізацыі такога класа і перавагамі ў параўнанні са звычайным класам. Настаўнікам матэматыкі была прызначана наш класны кіраўнік, не толькі чуйная, але патрабавальная і строгая жанчына — Н.У.Апалонік, а фізікі — У.Д.Рабко, вучні якога не адзін раз заваёўвалі прызавыя месцы на абласных алімпіядах і навет на рэспубліканскай. Уводзіліся экстра-гадзіны матэматыкі і фізікі.

У час заняткаў па матэматыцы для работы з вучнямі наша настаўніца выкарыстоўвала падручнікі і вучэбныя дапаможнікі для паглыбленага вывучэння гэтага прадмета. Настольнай кнігай для нас, вучняў, быў зборнік задач для паступаючых у ВТНУ пад рэдакцыяй Сканаві; "Задачы па геаметрыі" Б.Г.Зіва, "Задачы па матэматыцы" В.В.Вавілава. Фізіку мы вывучалі па падручніках Шахмаева і Мякішава. Уладзімір Леанідавіч найбольш карыснае і цікавае выбраў з кнігі Ганчарэнка-Валавіка.

З цікавасцю чакалі вучні ліцэйскага класа прыезду ў нашу школу А.У.Лаўрыненка, дацэнта БДУ, кандыдата фізіка-матэматычных навук, Дз.Г.Мядзведзева і іншых, якія чыталі лекцыі па самых цікавых і складаных тэмах, разам і дэталёва разбіралі разам з намі задачы павышанага ўзроўню, дэманстравалі эксперыменты па школьным курсу, дапамагалі больш шырока абазнацца ў тых ці іншых тэмах. Гэта было вельмі захапляльна, запамінальна, а яркія эксперыменты заставаліся ў памяці надоўга, і мы з нецярпеннем чакалі візіту "гасцей" зноў і зноў. А напрыканцы навучальнага года нашы "госці" запрасілі нас да сябе, каб мы пазнаёміліся з асобнымі кафедрамі, іх перспектывамі, спецыяльнасцямі, якія прапаноўваюцца абітурыентам, і патрабаваннямі пры паступленні. Без нашай увагі і дапытлівых позіркаў не засталіся і лабараторыі ў БДУ. Шмат новага і раней не зведанага далі нам экскурсіі: мы ўбачылі газавыя, вадкасныя і цвёрдацелыя лазеры, галаграмы, пазнаёміліся з дасягненнямі ў электроннай тэхніцы — пра ўсё гэта немагчыма было даведацца ў школе, а нам так пашанцавала.

Нядаўна я сустрэла сваіх аднакласнікаў, цяпер ужо студэнтаў. Яны выказалі свае думкі наконт таго, што для іх азначаў ліцэйскі клас:

Дзіма К., студэнт БДПА:

— Ліцэйскі клас — гэта багаж паглыбленых ведаў, дзякуючы якому на экзамене мяне суправаджала пачуццё ўпэўненасці. А яшчэ для мяне ён — "бездонная бочка" сяброўскіх пачуццяў і самыя прыемныя ўспаміны пра настаўнікаў, пра навучанне ў школе.

Алёша К., студэнт Акадэміі міліцыі:

— Школа для мяне была тым фундаментам, на якім пачала будавацца мая мара — стаць абаронцам праўды і справядлівасці. Я хачу пажадаць цяперашнім вучням заўсёды шанаваць гады школьнага жыцця, выкарыстоўваць кожны дзень, каб узбагаціць сябе ведамі. У вучобе знойдзеце вы і інтарэс, і карысць.

Яшчэ ад імя ўсіх вучняў хачу сказаць "вялікае дзякуй" за праграму навучання, у адрозненне ад звычайнага класа, урокі інфарматыкі, бо асабліва для нас хлопцаў — гэта штосьці ў прамым сэнсе слова.

Словы ўдзячнасці і нізкі паклон мы адрасуем былому дырэктару школы В.І.Апалоніку, арганізатару па выхаваўчай рабоце Г.П.Калтуновай, завучу Е.А.Вярбіцкай і ўвогуле ўсім, хто прыкладаў намаганні, каб стварыць для нас ліцэйскі клас і даць нам веды. Дзякуючы ім мы ўпэўнена адчуваем сябе ў жыцці. Мы не падвядзём.

Таццяна ЯРАШУК,
студэнтка І курса журфака БДУ.

Наша газета

Ужо каля трох гадоў у нашай сярэдняй школе № 35 Магілёва выдаецца газета "Школьныя весткі". Здаецца, што тут незвычайнага? Амаль у кожнай школе зараз ёсць свая сценгазета. Але не спяшайцеся рабіць вывады.

Газета набіраецца на камп'ютэры і выходзіць адзін раз на тыдзень. Тыраж у яе невялікі, але газету чытаюць усё больш вучняў і настаўнікаў.

Ужо сталі пастаяннымі рубрыкі: "Класныя весткі", "Рэйтынг прадметаў", "Грамадскія аб'яднанні", "Актуальнае інтэрв'ю", "Афішына", "На спартыўнай арбіце", "Музычны калейдаскоп", "Бліц-апытанне" і інш.

З 1 студзеня 2001 года газета змяніла сваё аблічча. Мы задумалі новыя рубрыкі. Кожны тыдзень газета выходзіць прадметныя спецвыпускі, у якіх, акрамя цікавай інфармацыі, крыжаванак, будуць змешчаны інтэрв'ю з настаўнікамі-прадметнікамі.

У нас ёсць шмат розных задумак, але не будзем выдаваць усіх сакрэтаў. А дарэчы, якой павінна быць сапраўдная школьная газета? Запрашаем да дыскусіі, чакаем цікавых прапаноў ад настаўнікаў і вучняў.

У "Настаўніцкай газеце" можна знайсці шмат цікавых матэрыялаў, таму па прапанове настаўнікаў вучні нашай школы выпісалі яе ўпершыню ў гэтым годзе.

Яўген ЗАДЗІРАН,
вучань 10 "Б" класа сярэдняй школы № 35 Магілёва, галоўны рэдактар газеты "Школьныя весткі".

Рэгіянальная адукацыя

Патрэбнасці вытворчасці і запыты асобы

Развіццё прафесійна-тэхнічных навучальных устаноў ідзе ў накірунку пашырэння іх шматфункцыянальнасці і шматпрофільнасці пры захаванні ў пэўных выпадках спецыялізацыі на аснове ўмацавання сувязяў з арганізацыямі, агульнаадукацыйнымі школамі, сярэднімі навучальнымі ўстановамі, а таксама з улікам патрэбнасцей рэгіёна.

Паколькі ў бліжэйшым будучым плануецца рэарганізацыя ПТВ у прафесійныя ліцэі, то ўжо сёння неабходна стварыць арганізацыйна-педагагічныя ўмовы для адкрыцця ліцэйскіх груп ва ўсіх навучальных установах. Чаму ж узнікла неабходнсць адкрываць ліцэйскія групы ў ПТНУ?

У рэфармуемай школе вучні будуць атрымліваць агульную сярэднюю адукацыю на павышаным узроўні з улікам іх здольнасцей і інтарэсаў у спалучэнні з профільнай падрыхтоўкай па напрамках і спецыяльнасцях вышэйшай школы.

І калі ў прафесійна-тэхнічных навучальных установах не адкрываць ліцэйскія групы, то мы страцім магчымасць даць нашым навучэнцам агульную сярэднюю адукацыю, і нашы навучальныя ўстановы ператворацца ў тэхнічныя вучылішчы.

Навучанне ў ліцэйскіх групах можна ажыццяўляць па наступных профілях: прыродазнаўча-геаграфічны, грамадска-эканамічны, філалагічны, хіміка-біялагічны, фізіка-матэматычны, політэхнічны.

У ПТНУ будуць рэалізоўвацца праграмы: прафесійна-тэхнічнай адукацыі з адначасовым вывучэннем асобных агульнаадукацыйных прадметаў; інтэграванасці з прафесійна-тэхнічнай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі.

Улічваючы рэгіянальную патрэбнасць у рабочых кадрах высокай кваліфікацыі і запыты базавых прадпрыемстваў у спецыялістах сярэдняга звяна, у перыяд з 1990 па 1998 год восем ПТНУ атрымалі статус вышэйшых прафесійных вучылішчаў.

Зменены статус вышэйшага прафесійнага вучылішча хімікаў на Магілёўскі эканамічны прафесійна-тэхнічны каледж, Бабруйскага прафесійнага вучылішча дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва ў Бабруйскі прафесійны каледж дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва і Рэгіянальны цэнтр прафесійнай адукацыі пераўтвораны ў прафесійны ліцэй.

На аснове агульнай сярэдняй адукацыі будуць рэалізоўвацца і адукацыйныя праграмы: прафесійна-тэхнічнай адукацыі; прафесійна-тэхнічнай адукацыі з вывучэннем профільных агульнаадукацыйных прадметаў на павышаным узроўні; інтэграванай з прафесійна-тэхнічнай сярэдняй спецыяльнай адукацыяй. Акрамя таго, у прафесійна-тэхнічных навучальных установах атрымаюць далейшае развіццё: прафесійна-тэхнічная адукацыя з атрыманнем базавай адукацыі для асоб, якія яе не маюць (паводле рашэння ўпраўленняў адукацыі абласных і Мінскага гарадскога выканкамаў, узгоднены з Міністэрствам адукацыі); працоўнае (прафесійнае) навучанне вучняў школ (па ўзгадненні з мясцовымі органамі ўпраўлення адукацыі ці з адукацыйнымі школамі); падрыхтоўка, перападрыхтоўка і павышэнне кваліфікацыі рабочых і незанятага насельніцтва (па дагаворах з арганізацыямі, службамі занятасці, асобнымі грамадзянамі); мэтавая вучоба, падрыхтоўка, перападрыхтоўка і павышэнне кваліфікацыі кадраў для сельскагаспадарчай вытворчасці і іншых сектараў эканомікі; прафесійна-тэхнічная адукацыя асоб з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця.

У нашым рэгіёне функцыянуе першы ў краіне абласны цэнтр прафесійнай і сацыяльнай рэабілітацыі дзяцей-інвалідаў і асоб з недахопамі псіхафізічнага развіцця. На правах структурнага падраздзялення Магілёўскага прафесійна-тэхнічнага каледжа гэткі ж цэнтр адкрыты і ў Бабруйскім ВПВ СП.

Атрымлівае далейшае развіццё такі від адукацыйных паслуг, як сістэма бесперапыннай прафесійнай адукацыі. Да кампанентаў такой мадэлі патрэбна аднесці арганізацыйна-зместавыя структуры вышэйшых прафесійных вучылішчаў, а таксама аб'яднанні прафесійна-тэхнічных вучылішчаў з розным адукацыйным узроўнем у інтэграваныя адукацыйныя структуры.

У вобласці створаны шэсць вучэбна-метадычных аб'яднанняў ПТНУ — ССНУ, у рамках якіх 13 ПТНУ паспяхова супрацоўнічаюць з адпаведнымі сярэднімі спецыяльнымі навучальнымі ўстановамі.

Пачынаючы з 1996 года, у цеснай сувязі працуюць ПТВ № 18 з хіміка-тэхналагічным тэхнікумам Магілёва. У 1997 годзе заключылі дагаворы ПТВ № 58 і ПТВ № 237 з Магілёўскім будаўнічым каледжам, ПТВ № 220 з Клічаўскім сельскагаспадарчым і Жыліцкім аграрным каледжамі. З 1998 года заключылі дагаворы з Магілёўскім політэхнічным тэхнікумам ПТВ № 98, 138, 139, ВПВ бытавога абслугоўвання насельніцтва Магілёва, прафесійны ліцэй № 1. Акрамя таго, ёсць дагаворы з політэхнічным тэхнікумам ПТВ № 14, 33, 227 на завочную форму навучання. Маецца дагавор ПТВ № 4 з хіміка-тэхналагічным тэхнікумам Магілёва і Вышэйшым каледжам сувязі Мінска.

У дагаворах, якія заключае адміністрацыя навучальных устаноў з ССНУ, агавораны ўмовы прыёму. Выпускнікоў вучылішчаў у тэхнікумы прымаюць на аснове субяседавання і тэсціравання.

Акрамя афіцыйнага дагавора, існуе вусная дамоўленасць з ССНУ. Так, Магілёўскае ВПАТВ імя Арлоўскага супрацоўнічае з Жыліцкім аграрным і Клічаўскім сельскагаспадарчым каледжамі з 1997 года. Яны прымаюць выпускнікоў ВПАТВ на факультэт "Агранамія", тых, хто вучыцца на "4" і "5", з сярэднім балам паспяховасці ў вучылішчы 4,3 залічваюць на III курс з тэрмінам навучання 1 год 9 месяцаў. ВПАТВ імя Арлоўскага мае таксама вусную дамоўленасць з Горацкай сельскагаспадарчай акадэміяй. Так, у 1999 годзе ў БСГА паступілі 24, у 2000 — 14 іх выпускнікоў.

Наладжаны сувязі ПТВ № 213 з Пінскім індустрыяльна-педагагічным каледжам і Віцебскім індустрыяльна-педагагічным вучылішчам. У 1999 годзе ў гэтыя ўстановы паводле субяседавання паступілі тры іх выпускнікі і ў мінулым годзе гэткая ж колькасць.

Сёлета заключаны дагавор Магілёўскага эканамічнага ПТК з Мінскім эканамічным універсітэтам, і ёсць вусная дамоўленасць з Магілёўскім дзяржаўным тэхналагічным універсітэтам. Летась створана вучэбнае аб'яднанне "Беларуская політэхнічная акадэмія — Бабруйскае вышэйшае прафесійнае вучылішча будаўнічага профілю".

У вобласці створаны тры вучэбныя комплексы ПТНУ — вячэрняя школа: ПТВ № 130, 138, 145. ПТВ № 138 супрацоўнічае з Магілёўскай вячэрняй сярэдняй агульнаадукацыйнай школай № 6 з 1997 года. ПТВ № 145 — з Бабруйскай сярэдняй школай № 29 з 2000 года і з вячэрняй школай № 8 з 1997 года. ПТВ № 130 — з Чэрыкаўскай сярэдняй вячэрняй школай з 2000 года.

Галоўная задача стварэння вучэбных комплексаў — сацыяльная падтрымка моладзі. У кожным вучылішчы распрацавана палажэнне аб вучэбным комплексе. На аснове тыпавых вучэбных планаў распрацаваны вучэбныя планы такім чынам, што прадметы агульнаадукацыйнага цыкла выкладаюцца ў школе, а прафесійная падрыхтоўка — у вучылішчы. Расклад урокаў складаецца па паўгоддзях. Кіраўніцтва комплексам ажыццяўляе савет, створаны з прадстаўнікоў адміністрацыі вучылішча і школы, інжынерна-педагагічных работнікаў і грамадскіх арганізацый.

На вучобу ў вучэбны комплекс прымаюць асоб, якія маюць базавую адукацыю, з іх згоды, з улікам медыцынскіх паказанняў на прафпрыгоднасць па абранай прафесіі.

Комплекс "ПТВ — вячэрняя школа" вырашае шэраг праблем, звязаных з вялікай загружанасцю вучэбным матэрыялам, стамляемасцю навучэнцаў, таму што навучэнцы раней вымушаны былі атрымліваць агульную сярэднюю адукацыю пасля заняткаў у ПТВ у вячэрняй школе. Многія бацькі непакоіліся за сваіх дзяцей, вымушаны былі пісаць заявы ў вячэрнюю школу аб спыненні навучання і неабходнасці атрымання толькі прафесіі. Павялічылася колькасць адлічэнняў вучняў са школ. Шэраг такіх негатыўных прычын і паслужыў штуршком да стварэння вучэбнага комплексу "ПТНУ — вячэрняя школа". Выйгралі ўсе. І ў першую чаргу навучэнцы. Галоўнае — няма вячэрніх заняткаў, павялічыліся класы па колькасці навучэнцаў (займаюцца ўсёй групай, замацаванай загадам па вучылішчы).

Рэалізацыя названых адукацыйных праграм і паслуг будзе ажыццяўляцца адначасова з пераўтварэннем прафесійна-тэхнічных і вышэйшых прафесійных вучылішчаў у прафесійныя ліцэі і прафесійна-тэхнічныя каледжы.

Прадугледжваецца стварэнне і ўкараненне новага Пераліку вучэбных спецыяльнасцей і адзінкавых кваліфікацый для прафесійна-тэхнічных навучальных устаноў, які будзе вызначаць умовы для выбару рэгіёнамі і навучальнымі ўстановамі мадэляў прафесійнага навучання, адукацыйных праграм падрыхтоўкі рабочых і спецыялістаў з улікам іх інтарэсаў, магчымасцей, а таксама патрэбнасцей эканомікі і сацыяльна-культурнай сферы. Гэта прывядзе да змянення прафесійна-кваліфікацыйнай структуры падрыхтоўкі кадраў, пашырэння шматфункцыянальнасці і шматпрофільнасці навучальных устаноў.

Вучэбныя спецыяльнасці Пераліку будуць змяшчаць адзінкавыя кваліфікацыі, назвы якіх адпавядаюць назвам прафесій рабочых і пасад служачых агульнадзяржаўнага класіфікатара Рэспублікі Беларусь "Прафесіі рабочых і пасады служачых", што забяспечыць бягучыя патрэбнасці вытворчасці ў неабходных кваліфікацыях, а таксама інтэграцыю прафесійна-тэхнічнай адукацыі з кароткатэрміновай прафесійнай падрыхтоўкай, перападрыхтоўкай рабочых кадраў і прафесійным навучаннем вучняў школ. Пры гэтым магчымы, калі гэта патрэбна будзе вытворчасці, спецыялізацыя навучання ў рамках вучэбнай спецыяльнасці і атрыманне высокай кваліфікацыі па адной прафесіі. Структура Пераліку адпавядае напрамкам і профілям адукацыі, прынятым у пераліках спецыяльнасцей сярэдніх спецыяльных і вышэйшых навучальных устаноў, што палепшыць пераемнасць адукацыйных праграм рознага ўзроўню. У рэгіёнах у галінах эканомікі, дзе існуе ўстойлівая патрэбнасць у рабочых кадрах і спецыялістах адпаведнага профілю, будзе захоўвацца ранейшая спецыялізацыя навучальных устаноў.

Мяркуем унесці змены ў змест прафесійна-тэхнічнай адукацыі. Яны накіраваныя на забеспячэнне шырокапрофільнасці, гнуткасці пры выбары розных мадэляў прафесійнага навучання на рэгіянальным і лакальным узроўнях. Гэтаму будзе садзейнічаць выдзяленне ў вучэбнапраграмнай дакументацыі агульнаадукацыйнага і прафесійнага кампанентаў, якія ўключаюць агульнапрафесійны і спецыяльны цыклы прадметаў, і кампанентаў абавязковага выбару, а таксама кансультацый і факультатываў. Агульнаадукацыйны кампанент і агульнапрафесійны цыкл забяспечаць хуткую адаптацыю, а пры неабходнасці і перападрыхтоўку пры змяненні тэхнікі і тэхналогій. Спецыяльны цыкл кампанентаў абавязковага выбару, кансультацыі і факультатывы дадуць магчымасць больш поўна ўлічваць патрэбнасці вытворчасці і запыты асобы. Прадугледжваецца таксама ўвесці рэабілітацыйна-карэкцыйны кампанент для прафесійнага навучання асоб з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця і інвалідаў.

Рэалізацыя асноўных напрамкаў развіцця прафтэхадукацыі звязана перш за ўсё з выкарыстаннем механізмаў нарматыўнага прававога рэгулявання. Таму мы чакаем прымянення Закона Рэспублікі Беларусь "Аб прафесійна-тэхнічнай адукацыі".

Т.КАШЧЭЕВА,
дырэктар абласнога вучэбна-метадычнага цэнтра прафесійнай адукацыі Магілёва.

Педагагічная майстэрня

Метафора в лирике Маяковского

Владимир Маяковский — большой и трагический поэт русской литературы советского периода. Личность поэта, его творчество неоднозначно воспринимались современниками. Яркий и оригинальный талант Маяковского одних раздражал, а других приводил в восторг. Во время СССР, по велению отца народов, на поэта и его творчество навели "хрестоматийный глянец", окончательно превратив в "барабанщика Октябрьской революции". И сегодня для многих Маяковский — поэт "атакующего класса", и не более. Так походя, перечеркнуть все творчество поэта? Что с ним считаться, с голосом тоталитарного режима? Неужели пророческими были слова Маяковского: "Я ни одной строкой не смогу существовать при другой власти. Если вдруг история повернется вспять, от меня не останется ни строчки, меня сожгут дотла". История страны повернулась вспять.

Сжечь или понять? Понять всегда труднее. И все-таки нужно, иначе будет совестно. Ведь это к нам обращался поэт:

Грядущие люди!
Кто вы?
Вот — я,
весь
боль и ушиб.
Вам завещаю я
сад фруктовый
моей великой души.

Искренние, пронзительные слова поэта, человека Маяковского, любившего людей и верившего в будущее. И это для нас "поэт вылизывал чахоткины плевки шершавым языком плаката", боролся с бюрократами, приспособленцами, взяточниками и всякой пошлостью, "наступая на горло собственной песне".

А была ли песня? Перечитаем раннее — и увидим лирику высочайшей пробы, то, что и является нервом поэзии Владимира Маяковского. Точная человеческая интонация, настоящее человеческое отчаяние. Лирический герой в ранних стихах Маяковского испытывает различные состояния. Одиночество, тоска сменяются неуемным восторгом и чувством любви. И, конечно, все эти быстро меняющиеся состояния и бурлящие чувства невозможно было бы передать, если бы Маяковский не был мастером слова, королем метафор.

Именно метафора играет главную роль в передаче состояния лирического героя. Разумеется, принцип метафоризации был при этом основан на новых ассоциациях, обнажающих суть явления. В ранних стихах поэта нет традиционных метафор, только оригинальные, что говорит о сильнейших переживаниях поэта. "Когда в припадке нежности или злобы мы хотим приласкать или оскорбить человека, то нам мало для этого изношенных, обглоданных слов, и мы тогда комкаем и ломаем слова; чтобы они задели ухо, чтобы их увидали..."[1]

Эти слова В.Шкловского можно отнести и к Маяковскому. И характерное для футуристов словотворчество, и неожиданная метафора — все, чтобы "задеть ухо", выплеснуть чувства. Только благодаря этому поиску поэт "может возвратить человеку переживание мира, воскресить вещи и убить пессимизм". Отличаясь предельно острым восприятием действительности, В.Маяковский с болью писал о страданиях людей в мире, где даже памятник Петру чувствовал себя "закованным в собственном городе" ("Последняя петербургская сказка", 1916). Отсутствие в людях человеческих чувств, власть денег и вещей, черствость и равнодушие — все это было причиной трагедии поэта и его лирического героя. Состояние одиночества, тревоги, неустроенности передается через деэстезированный образ природы. Солнце, луна, вечер представлены как искалеченные жертвы. "У раннего солнца вытекал глаз", а за солнцем ... ковыляла никому не нужная, дряблая луна" ("Адище города", 1913), "И лаз новолуния страшно косится", "а вечер кричит, безногий, безрукий... "Мама и убитый немцами вечер". 1914).

Чувства обнажены до предела, сдерживать их нету сил, и поэту хочется крикнуть:

Это душа моя
клочьями порванной тучи
в выжженном небе
на ржавом
кресте колокольни!

Кричащие метафоры говорят о том, что боль не проходит, она усиливается. Боль за человека — беспомощного, пассивного, бездарного, думающего "нажраться лучше как..."

К боли примешивается злоба — "злоба крыш", "мутью озлобив глаза", "остынь, злоба!", "злоба вздувала на лбах городов реки — тысячеверстные жилы". Но этот мотив не становится преобладающим, поэт склонен во всем винить себя — такого неудачливого, раздираемого противоречивыми чувствами, непонятого.

По мостовой
моей души изъезженной
шаги помешанных
вьют жестких фраз пяты,
где города
повешены
и в петле облака
застыли
башен
кривые выи —
выйду один рыдать,
что перекрестком
распяты
городовые.
("Я", 1913.)

Как видим, все стихотворение — развернутая метафора, в основе которой лежит исходный образ — "по мостовой моей души изъезженной". Такая метафора очень характерна для В.Маяковского, более того, происходит нередко нагромождение одних образов на другие, а также своеобразное закручивание метафоры.

Земля!
Дай исцелую твою
лысеющую голову
лохмотьями губ моих
в пятнах чужих позолот.
Дымом волос над пожарами
глаз из олова
дай обовью я впалые
груди болот.
Ты! Нас — двое,
ораненных,
загнанных ланями,
вздыбилося ржанье
оседланных смертью коней.
Дым из-за дома догонит нас
длинными дланями,
мутью озлобив глаза
догнивающих в ливнях огней.
("От усталости", 1913.)

Такая перенасыщенность метафорами абъясняется, на наш взгляд, просто. Половодье чувств, ощущение полной свободы от каких-либо устоявшихся канонов, своеобразное видение мира — все это рождало образы необычайные и иногда непонятные. Метафорический мир Маяковского, построенный усилиями гениального воображения, грешит "заумью". Однако мы это не ставим в упрек поэту, ибо "история искусства показывает нам, что (по крайней мере, часто) язык поэзии — это не язык понятий, а язык полупонятий".[2] Метафоры "заумные" появляются в стихах Маяковского оттого, что "мысль и речь не успевают за переживанием вдохновенного, художник волен выражаться не только общим языком (понятия), но и личным (творец индивидуален), и языком, не имеющим определенного значения (незастывающим), заумным".[3] Более того, именно такая метафора нас притягивает, оказывая магическое действие. "Художественное произведение, — пишет Гельмгольц Г., — приводит нас в восторг и в восхищение именно тою своею частью, которая неуловима для нашего сознательного понимания, от этого-то и зависит могущественное действие художественно-прекрасного, а не от частей, которые мы можем анализировать в совершенстве".[4]

Какой бы ни была метафора Маяковского, она всегда экспрессивна, эмоциональна и динамична. Как никакому другому поэту, В.Маяковскому удалось через метафору передать бурю человеческих страстей.

Брошусь на землю,
камня корою
в кровь лицо изотру, слезами
асфальт омывая.
Истомившимися
по ласке губами
тысячью поцелуев покрою
умную морду трамвая.
("Надоело", 1916).

Столько любви в душе лирического героя, что ее не измерить, это "любовище", он "душу цветную любовью выжег". Но это неразделенная любовь. Исповедальная интонация делает читателя свидетелем этой непереносимой муки. Через метафору достигается драматизм: "сегодня сидишь вот, сердце в железе", "обезумлюсь, отчаянием иссечась", "любовь моя — тяжкая гиря ведь", "дай хоть последней нежностью выстелить твой уходящий шаг". Нас не может не потрясти сила любви героя.

В стихотворении "Несколько слов о моей маме" поэт тоже говорит о любви — о любви к матери. Спокойное, трепетное чувство передается не кричаще, но опять же через оригинальные метафоры, которые разворачиваются почти в каждой фразе.

...
Я скажу,
раздвинув басом ветра вой:
"Мама.
Если станет жалко мне
вазы вашей муки,
сбитой каблуками
облачного танца, —
кто же изласкает
золотые руки,
вывеской заломленные
у витрин Аванцо? ..."
(1914)

Сын города, улицы, одинокий и прекрасно больной "пожаром сердца", Маяковский стремится "выплеснуть душу", снова и снова напоминая нам, что мы пленники города.

Фокусник
рейсы
тянет из пасти трамвая,
скрыт циферблатами башни
Мы завоеваны
Ванны.
Души.
Лифт.
("Из улицы в улицу", 1913).

"В новом мастерстве Маяковского улица, прежде лишенная искусства, нашла свое слово, свою форму", — писал В.Шкловский. И это слово — метафорическое. В метафору преобразуется все, на что наталкивается взгляд поэта, всему дается новое имя: "Лебеди шей колокольных, гнитесь в силках проводов!", "бубны улиц", "квакая, скачет по полю канава, зеленая сыщица". Как видим, метафора Маяковского не ласкает слух, а картина города довольно неприглядная.

Адище города окна разбили
На крохотные,
сосущие светами адки
Рыжие дьяволы,
вздымалися автомобили,
Над самым ухом
взрывая гудки.

Судя по экспрессивным, взрывным метафорам, лирический герой испытывает состояние, близкое к стрессу. Ранимый, отзывчивый, наделенный чувством прекрасного, замечающий даже "фаянсовых чайников маки", он постоянно сталкивается с людской пошлостью, мелочностью, косностью. Поэт бросает вызов:

Я вышел на площадь,
выжженный квартал
надел на голову,
как рыжий парик.
Людям страшно —
у меня изо рта
шевелит ногами
непрожеванный крик.
("А все-таки", 1914).

Однако за всей видимой дерзостью, даже агрессивностью метафор Маяковского скрывается страдание. И он страдает не за себя, а за всех.

Сила ранних стихов В.Маяковского — в их искренности и неподдельности чувств. Именно метафора дает возможность Маяковскому передать переживания. Эти неожиданные, поражающие воображение образы заставляют читателя заново взглянуть на мир, обогащают эмоционально. Не случайно, наверное, многие любят цитировать Маяковского, припоминая "флейту водосточных труб", "адище города", "мостовую души изъезженной", "сутетных дней взметенный карнавал" и др.

У меня в душе
ни одного серого волоса,
и старческой нежности
нет в ней!
Мир огромив мощью голоса,
иду — красивый,
двадцатидвухлетний.

В ранних стихах тоже нет ни серых волос — старых рифм и размеров, — ни старческой нежности прежней русской литературы.

Может быть, поэтому в стихах Маяковского родилась новая красота.

Ирина ЖДАНЕНЯ,
учительница русского языка и литературы средней школы №106 Минска.

1. Шкловский В.Воскрешение слова//
Гамбургский счет. - М., 1990. С. 40
2. Шкловский В. Гамбургский счет. - М., 1990. с.41.
3. Крученых А. Декларация слова как такового // Гамбургский счет. - М., 1990. с. 45.
4. Гельмгольц Г. Учен. о звук. ощущен. СПб., 1875. С.519. Пер. М.Петухова.

Ждем ваши работы

Шестая республиканская конференция школьников

(конкурс исследовательских работ)

по математике, информатике, физике, экологии, химии и биологии Конкурс БелЮниор-2001

Организационный комитет Шестой Республиканской конференции школьников (конкурса исследовательских работ) и конкурса БелЮниор-2001 приглашает желающих принять участие в работе конференции, которая состоится 1 - 3 марта 2001 года в Минске. На конференции будут работать секции по математике, информатике, физике, экологии, химии и биологии. По сложившейся многолетней традиции победители конференции в секциях информатика, математика, физика и экология смогут принять участие в Международной конференции юных ученых, которая в апреле этого года состоится в Республике Польша.

Обращаем внимание будущих участников на то, что второй год подряд вместе с Республиканской конференцией будет проводиться конкурс БелЮниор-2001, который является одним из 500 региональных конкурсов Всемирного смотра научного и инженерного творчества учащихся (Intel International Science and Engineering Fair, сокращенно - Intel ISEF). Школьники из Беларуси своими талантливыми работами привлекли внимание организаторов Intel ISEF. Благодаря спонсорской поддержке представительства корпорации Intel в странах СНГ и Балтии, в 2000 году авторы трех работ, признанных лучшими в секциях математики и информатики, получили возможность представить свои результаты на финальном смотре в г. Детройт (США). Этот смотр собрал более 1200 участников из 48 штатов США и 38 стран мира, представивших свои работы по 15 дисциплинам. Наши ребята показали прекрасные результаты. Данил Змейков, учащийся лицея БГУ, представивший работу "Теория среднего. Концепция циклического среднего", завоевал третье место в секции математики. Сергей Марковский и Илья Малаховский (ученики 41 средней школы г. Минска) с проектом "Метод возведения действительного числа в рациональную степень и его компьютерная реализация" заняли третье место среди командных проектов. Максим Кузьмич из Гомеля (СШ №51) представил работу "Система 'VISUALGENE' для исследования и применения генетических алгоритмов" в секции информатики, получил много положительных отзывов со стороны экспертов и высокую оценку жюри, хотя и не смог завоевать призового места. В этом году Региональные конкурсы Intel ISEF будут проходить также в России, Украине, Казахстане. Финальные соревнования Intel ISEF пройдут 6-12 мая в г. Сан-Хосе (США). Дополнительную информацию по проведению Intel ISEF и Российского конкурса "Юниор" можно найти по адресам: http://www.sciserv.org/isef и http://www.intel.ru/education/junior.

Заявку на участие в Шестой Республиканской конференции школьников и конкурсе БелЮниор-2001 необходимо не позднее 10 февраля 2001 года отправить в адрес Оргкомитета. В качестве заявки принимаются результаты вашей работы, оформленные в произвольной форме, но отражающие наиболее полным образом цели исследований, полученные результаты, идеи и методы доказательств, постановки экспериментов и т.п. (объем материалов до 5 страниц). В материалах должны быть **обязательно указаны название доклада, фамилии и имена авторов (фамилию докладчика подчеркнуть), номер, точный почтовый адрес с индексом и телефон школы, класс в котором они учатся** (дополнительно укажите домашний адрес и телефон, а также фамилию, имя и отчество руководителя, его должность, место работы и телефон).

Отбор докладов для участия в конференции-конкурсе будет проводиться по вашим материалам. Обращаем внимание, что реферативные и обзорные работы будут рассматриваться в последнюю очередь и, при наличии конкурса будут отклоняться. Заявки, высланные позже указанного срока, рассматриваться не будут.

Конференцию планируется провести на базе политехнической гимназии г. Минска. Адрес гимназии и распорядок работы будет указан в приглашениях, которые будут высылаться в учебные заведения по указанным в заявках адресам.

Проживание и питание приглашенных участников в ходе конференции будет организовано за счет Министерства образования, проезд к месту конференции и обратно - за счет командирующей организации.

Ждем ваши заявки.

Заявки на доклады в секции информатики и математики присылать по адресу:

Задворному Б.В., факультет прикладной математики и информатики, Белгосуниверситет, пр.Скорины, 4, Минск, 220050. Тел. служ. (017) 209-50-65, адрес электронной почты: zadvorny@fpm.bsu.unibel.by

Заявки на доклады в секцию физики присылать по адресу:

Маркович Л.Г., физический факультет, Белгосуниверситет, пр.Скорины, 4, Минск, 220050. Тел. служ. (017) 209-50-73, адрес электронной почты: mark@phys.bsu.unibel.by

Заявки на доклады в секцию экологии присылать по адресу:

Тимощенко А.И., Международный институт по радиоэкологии, ул. Долгобродская, 23, Минск, 220009. Тел. служ. (017) 230-58-50, 238-41-35, адрес электронной почты tim@isir.minsk.by

Заявки на доклады в секцию химии присылать по адресу:

Хвалюк В.Н., химический факультет, Белгосуниверситет, пр.Скорины, 4, Минск, 220050. Тел. служ. (017) 206-64-01, адрес электронной почты: khval@chem.bsu.unibel.by

Заявки на доклады в секцию биологии присылать по адресу:

Гричик В.В., биологический факультет, Белгосуниверситет, пр.Скорины, 4, Минск, 220050. Тел. служ. (017) 277-59-36.

Уточнить информацию можно у Натальи Филипповны Горовой (Министерство образования) по телефону (017) 220-98-39.

Обращаем внимание, что судьба ваших работ — теоретических исследований, экспериментов и т.п. — на этом может не закончиться. Мы приглашаем всех желающих (и не только будущих участников конференции) принять участие в заочном конкурсе исследовательских работ учащихся (см. ниже). Отметим, что оргкомитеты конференции и конкурса предполагают издать сборник статей, подготовленных по результатам конференции и конкурса, а наиболее активных участников этих мероприятий (по предметам математика и физика) пригласить в августе 2001 года в Седьмую летнюю научно-исследовательскую школу учащихся и учителей в п. Лужесно Витебской области.

Республиканский заочный конкурс исследовательских работ учащихся

1. Участником конкурса может быть любой учащийся (группа учащихся) средней школы или другого среднего учебного заведения (допускается участие своего учителя или другого преподавателя как руководителя-консультанта исследовательской работы).

2. Каждый участник может проводить исследование по любой выбранной им самостоятельно или с помощью руководителя теме (задаче, проблеме).

Примечание. Конкурс проводится независимо от республиканской конференции школьников, которая состоится 1-3 марта 2001 г. В частности, вы можете участвовать на конференции с докладом по теме, которую предполагаете потом прислать на конкурс в доработанном или переработанном виде.

3. Оцениваться будут в равной степени:

* стиль изложения и четкость обоснований и доказательств (просим, в частности, отдельно конкретно сформулировать основные цели Вашего исследования и полученные Вами результаты);

* практическая и теоретическая ценность, которая может заключаться не только в количестве результатов, но и, возможно, в новом подходе к решению задачи, оригинальной методике, неожиданной и красивой постановке эксперимента и т.п.;

* оригинальность результатов.

4. Последний срок отправки ваших материалов – 15 апреля 2001 г. (адрес оргкомитета см. ниже). Подведение итогов – апрель-май 2001 г.

5. Победителей ждут:

а) приглашение на заключительные туры ряда олимпиад для абитуриентов (в частности, олимпиады факультета прикладной математики и информатики БГУ);

б) **приглашение на Седьмую республиканскую летнюю научно-исследовательскую школу учащихся и учителей в августе 2001 г** (по предметам математика и физика).

Примечание. Кроме этого, каждому участнику конкурса будет выслана рецензия его работы с оценкой результатов, комментариями, советами по продолжению исследования (с указанием возможных новых направлений, интересных случаев, нетривиальных приложений и пр.).

6. Адрес оргкомитета, на который необходимо выслать свою работу и где вы можете получить любую необходимую справочную информацию:

**Факультет прикладной математики и информатики, Белгосуниверситет;
пр. Скорины, 4; г. Минск, 220050;
Задворному Б.В.
Тел.: (017) 209-50-65,
факс: (017) 226-55-48
(с пометкой: для Задворного Б.В.),
e-mail: zadvorny@fpm.bsu.unibel.by**

Уладзімір КАРАЛЬКОЎ

Як мы вучыліся

З настаўніцкага дзённіка

ПЕРШАГА ВЕРАСНЯ для ўсіх — адно, але прыходзіць яно да кожнага па-рознаму. Да першакласнікаў — хвалююча і ўрачыста, пачаткоўцы таксама радуюцца сустрэчы са школай, нясуць букеты кветак сваім настаўнікам, а вось сярэднія і старэйшыя класы асаблівай радасці не праяўляюць: адпачылі — трэба ж і вучыцца.

Мой успамін — аб навічках, што пераходзяць са школы ў школу...

Скончыўшы сямігодку ў вёсцы-глыбінцы, я меў мару — толькі педтэхнікум . Але па ўзросту мяне не прынялі: не хапіла года. Бліжэйшая дзесяцігодка — толькі ў Гомелі.

— Якая школа? Які Гомель? — запратэставала старэйшая сястра. — Ці блізкі свет! Загінеш...

І яна мела рацыю. Пад'ём у пяць гадзін раніцы, пяць кіламетраў да чыгуначнай станцыі, праз лес і поле, гадзіна язды ў перапоўненым і пракураным вагоне прыгараднага цягніка. Гэта я ведаў, але ўсё ж 1-га верасня ў 7.30 першым, за гадзіну да пачатку заняткаў, пашкрабаўся ў дзверы школы.

— І чаго табе, хлопчык, не спіцца? — незадаволена прабурчала вартаўніца. — Хіба бацькоў у цябе няма?.. Другія яшчэ сны глядзяць...

Я знайшоў свой клас, заняў апошняе месца, усеўся, уявіў сабе сваіх будучых аднакласнікаў і, схіліўшыся над партай, заснуў... Чую гоман многіх галасоў, а мяне тузае дзяўчынка:

— Прачніся — прыехалі: а гэта маё месца, соня... Для цябе вось свабоднае.

З'явіўся мой будучы сусед, агледзеў, насмешліва прамовіў:

— Яшчэ не паспеў прачнуцца? Напэўна, мамкін сынок... — і дадаў: "Тут сядзеў добры хлопец... Май гэта на ўвазе, інакш...

Затым былі ўрокі, якія пачыналіся з даклада дзяжурнага:

— Прысутнічаюць усе, ёсць новенькі...

Я ад сціпласці і сарамлівасці млеў, мой сусед мяне пад бок — уставаць трэба! На трэцім уроку я атрымаў трэцюю мянушку...

— Вер біст ду? — запытала мяне выкладчыца нямецкай мовы.

— Іх бін шулер, — ляпнуў я. Клас грымнуў ад рогату.

— Вось шулераў у нас яшчэ і не хапала, — ядавіта пацвердзіла і настаўніца.

Першыя дзве мянушкі, "соня" і "мамкін сыночак", я ўжо меў. Гэта было крыўдна, да таго ж я, сельскі хлопец, пакутаваў ад адзіноты, сумаваў па дому і сваіх сябрах. "Гары яна гарам, гэтая чыгуначная, — нечакана прыйшла думка. — Пайду ў "фабзайцы" (ФЗУ): там ужо вучыліся два стрыечныя браты". Ні жывы, ні мёртвы, дачакаўся канца ўрокаў, каб ірвануць на першы прыгарадны цягнік дадому, але... Як толькі прагучаў званок, да мяне падышлі і акружылі пяць дзяўчынак, усе у матросках — пазней я даведаўся, што так адзначаліся ў школе дні салідарнасці з Ваенна-Марскім Флотам, ды яшчэ з наведваннем кінатэатраў для прагляду тэматычных фільмаў з далейшым абмеркаваннем...

— Мы, — звярнулася да мяне адна з дзяўчынак, на мой погляд, самая прыгажэйшая, — лідэры класа. Цябе ў школу прыняў дырэктар, а мы яшчэ будзем прымаць у свой клас — з табой знаёміцца...

"Вось гэтага яшчэ не хапала", — успомніў я крыўдныя словы настаўніцы-немкі, і мяне быццам апаліла.

— Па-першае, ведай, — працягвала лідэр, разглядваючы маю, таксама блакітную, сацінавую кашулю, — што наша школа лепшая на Беларускай чыгунцы... А зараз пытанні спачатку агульнага характару: хто ты і адкуль? Хто твае бацькі? Што табе ў жыцці больш за ўсё падабаецца, чым цікавішся?

Хачу адзначыць, што мы, хлопцы глыбінак, якія раслі і працавалі сярод дарослых, мудрагелістых палешукоў, звычайна былі маўклівыя, нават ваўкаватыя, але ў кожным з нас жыў сам чорт. І калі яго патурбаваць, ён прачынаўся. Тады прачнуўся і я ад крыўдных мянушак і свайго рашэння пайсці ў "фабзайцы".

— Я Валодзька Цітаў, "шулер", "соня" і "мамкін сынок", — гэта ўжо ад чорта, а лідэры здзіўлена пераглянуліся. — Жыву каля Журавінага балота... Мой бацька — чыгуначнік, самы адказны на вашай Беларускай, бо ён стрэлачнік. А падабаюцца мне болей за ўсё лес, рэчка і хлеб-акрайчык, які называем зайчыкавым...

— Пачакай, — перапыніла мяне лідэр. — Гэта ў вёсцы ты быў Валодзька, а ў нас Валодзя, Уладзімір... Ведаеш, хто яшчэ меў такое імя?..

— Мой дзядзя, брат маці... Валадзімірам звалі...

— Палітычны ўзровень на нулі, — адзначылі ўслых.

— Але ж у яго "Пасведчанні" ўсё "выдатна", — засупярэчыла чарнявая, з вялізнымі вачыма і з кароткай прычоскай...

— Дутыя! — адзначыла ўжо трэцяя. — У вёсцы за адну курыцу настаўніку або дзясятак яек насыплюць, бы маку, гэтых "выд.".

— Хлусня, — зноў пачала абараняць мяне чарнявая, — мая цёця працуе настаўніцай на вёсцы, гаворыць, што там ёсць галавастыя мальцы...

Усе замоўклі, і раптам пытанне на інтэлект...

— У скрынцы былі жукі і павукі — ног у іх 66. Колькі было тых і другіх?..

Задачку "на інтэлект" я рашыў імгненна: іх сотні ў нашай сямігодцы даваў наш любімы настаўнік матэматыкі Мікалай Сцяпанавіч. Але чорт ужо падказаў мне сваё пытанне:

— А хто і навошта сабраў іх у тую скрынку? Мы гэтых самых хрушчоў, што вы збіралі ў скрынкі ды лічылі, калі жылі тыднямі ў лесе, трушчылі дзесяткамі. А як смачна!

— Фу, гадасць, — прамовіла тая, што адказвала за інтэлект, а ў галоўнай вочы нечакана ад жудасці акругліліся, твар пабляднеў... затым яна хуценька паднесла руку да рота і зацокала каблучкамі з класа ў канец калідора. Астатнія нібы аслупянелі, а я прадаўжаў:

— Але што хрушчы? Вось жабы зялёныя — яны смачнейшыя — нездарма іх ядуць французы... Здаралася, наловім іх, лупатых, у торбы — і на снячданне...

Чацвёрку лідэраў быццам карова языком злізала, усе, як па камандзе, рынуліся за галоўнай...

Устаю, гляджу, а ў другім куце класа мае суседзі-хлопцы ляжаць на сталах упокат і іржуць, як тыя коні...

— Ну і здорава ты іх адпрацаваў, — прамовіў адзін, ад рогату заліваючыся слязьмі. — Толькі не радуйся, бо пачнуць цябе выхоўваць, і на доўгі час.

— Ты не чуў такое, як змычка горада з вёскай? Вось ты і станеш іх аб'ектам, — падказаў другі...

Забягаючы наперад, скажу: лідэры назвалі мяне "дзікуном", "пячорным чалавекам", а за інтэлект трое паставілі "эн-зэ-дэ" — "нездавальняюча", а дзве — "добра", бо зразумелі, што я гуляў з імі "у дурня"... Праз некалькі дзён лідэры для развіцця майго культурнага ўзроўню сабралі трыццаць кніг мастацкай літаратуры. Калі ж я прагледзеў загалоўкі, аказалася, што амаль усё чытаў, і браць іх адмовіўся. Устроілі экзамен — упэўніліся са здзіўленнем. Затое па іх просьбе дырэктар школы выдаў мне дваццаць рублёў для пакупкі партфеля, бо я насіў кнігі і бутэльку малака ў саматканай торбе, распісанай аўтографамі былымі вучнямі-аднакласнікамі, а за рэшту, што засталася, запрасіў сваіх новых сяброў у кіно, каб паглядзець фільмы Чарлі Чапліна "Агні вялікага горада" і "Новыя часы". Так адбылося пазней, а ў той дзень для мяне была шчэ адна падзея — ужо з хлопцамі.

Дарэчы, патрэбна заўважыць, што тагачасныя васьмікласнікі ўжо выйшлі па ўзросту з членаў вядомай арганізацыі піянераў, а да вышэйшай не дараслі. Вось і прыдумвалі самі вучні розныя свае гурткі ды суполкі для дзейнасці. Так нарадзілася тая група дзяўчат, што называлася "Лідэры", куды ўваходзілі самыя прыкладныя па паводзінах, старанныя, руплівыя і актыўныя. Іх мэты і задачы: дапамагаць у вучобе, арганізоўваць гурткі мастацкай самадзейнасці і самім удзельнічаць у іх. А хлопцы пайшлі па другому шляху: яны стварылі гумарыстычны гурток імя Дон Кіхота Ламанчскага: члены яго, "геніі", якія, апроч вучобы, захапляліся яшчэ чымсьці і гэтаму апантана аддаваліся...

Так, адзін з іх пісаў музыку і вывучаў філасофію (ад старажытнай) і ўжо дайшоў да Канта і Гегеля (пазней прайшоў вайну і абараніў доктарскую дысертацыю, стаў прафесарам), другі вывучаў (самастойна!) матэматыку за сярэднюю школу і пачаў вывучаць вышэйшую (на ўзроўні інстытуцкай), выкладаў пасля вайны ў Гомелі, трэці быў мастаком, а кіраўнік гуртка пісаў паэмы, лічыўся паліглотам, бо вывучаў мовы польскую, нямецкую, стараславянскую. Цяпер яны меркавалі, куды б мяне прыткнуць, і таксама пачалі з пытанняў. Але гульні "ў дурня" з імі не атрымалася...

— Які прадмет болей за другіх любіш?

— Усе патрошку, — адказаў...

— Забудзь гэтыя словы! — ускінуліся на мяне.

— Прызнацца, што я любіў літаратуру, а ў раёнцы і нават у "Піянерскай праўдзе" былі надрукаваны ўжо эцюды аб прыродзе, "Лес вечарам", а таксама верш пра шпака, я пасаромеўся, ды і чорт падказаў: маўляў, апасля, яшчэ рана...

— А як з музыкай? На якім інструменце іграеш? — дапытваліся.

— На балалайцы дрынкаю, на скрыпцы пілікаю, — дзед вучыў... Праз хвіліну шасціструнка красавалася ў маіх руках. Падстроіў крыху...

— Што іграць? — пытаю.

Пачаў са "Свеціць месяц", нават падпяваў: "Свеціць месяц, свеціць ясны..." У хлопцаў — ніякай рэакцыі і ніякіх пачуццяў. Тады я разануў польку, якую граў дзяўчатам вечарамі, ды яшчэ ў пяць кален (варыяцый) і з перахватамі пад левую нагу і за спіной. Хлопцы — "ура!" трохкратнае, але ў мяне... на закуску былі прыпеўкі, складзеныя нашымі дзяўчатамі, больш аб каханні:

1. Мілы Яша, я не ваша,
Мілы Коля, не твая.
Хто ў канторы нашай пісар,
Той сімпатыя мая...

2. Не хадзі пад акном,
Не гразі наганам —
Усё адно гуляць не буду
З такім хуліганам.

— Хопіць, — супыніў мяне мой сусед. — У гурток крыжаносцаў прымаем. Твая задача — фальклор, збіраць прыпеўкі з далейшым выкананнем. Колькі іх ведаеш?

— Мо сотню, а колькі трэба? — тут я крыху падумаў, а потым урэзаў: — Збіраць прыпеўкі буду, а ў гурток не запішуся: Дон Кіхот быў вар'ятам... І калі мой дзядзька-настаўнік даведаецца, мне не здабраваць...

— Мамкін сынок, — прамовіў мой сусед. — Ён не разумее нашых дэвізаў: працаваць да сёмага поту — абараняць слабых, быць праўдзівым... уступаць у бойку...

— З гэтым згодзен, але ж Дон Кіхот быў звар'яцелым дзіваком, — супраціўляўся я.

Прынялі ўмоўна, але каб выканаў яшчэ адно заданне: кожны павінен быў мець сваю Дульсінею — "даму сэрца" — прыгажэйшую з прыгожых, рабіць у жыцці для яе усё самае лепшае, словам, стаць Рыцарам, а калі спатрэбіцца — абараняць яе гонар у барацьбе з любым ворагам...

Таксама згадзіўся, хоць "дамы" яшчэ не было. Калі шчыра, мне гэта спадабалася: мець тайну, рабіць усё выдатна, дастойна — гэта здорава!

Толькі падумаў і глянуў на бацькаў гадзіннік — да адпраўлення майго цягніка заставалася пятнаццаць хвілін. Хапаю торбу — і з класа. Хлопцы за мной. Паспеў, учапіўся за поручань апошняга вагона. Хлопцы прыцюхалі апошнімі... У вагоне ўшчаміўся ў кут, абдумаў сваё становішча і застаўся задаволеным: школа і сапраўды адметная, настаўнікі добрыя, а сябры-аднакласнікі выдатныя. Вось толькі з дзяўчатамі па-хамску атрымалася — ды ўсё забудзецца: наперадзе тры гады! І яны прайшлі, але ніводнага спазнення і ніводнага прапушчанага дня, апроч двух тыдняў у восьмым класе, калі захварэў на запаленне лёгкіх. Тут яшчэ раз праявілі сябе лідэры: кожны дзень наведвалі ў бальніцы — паведамлялі пра навіны, пра ўрокі і прыходзілі не з пустымі рукамі. І гэта ў час картачнай сістэмы...

Тут і знайшлася яна, "дама сэрца", і засела на ўсё жыццё: выбрала на "белы танец" у час выпускнога балю, прызналася, што ведала пра свайго рыцара і старалася быць добрай. Перапісваўся з ёй у гады вайны, а пасля сустракаліся на юбілейных вечарах у сувязі з заканчэннем школы. Чыстыя, прыемныя пачуцці, што нараджаюцца з ранняга юнацтва, даўгавечныя...

Для людзей старэйшага ўзросту характэрна звяртацца да далёкага дзяцінства: там сустрэчы з яшчэ жывымі дзядамі, маладымі бацькамі, роднымі, аднакласнікамі. А ў мяне як настаўніка і другая прычына — параўнанне. Мы вельмі стараліся вучыцца, дапамагалі адзін аднаму, не ведалі, што такое спісванне, падказкі. Цікавую кнігу, што чыталі, давалі прачытаць другому. Мы жылі самой школай, апрача працы, якую задавалі бацькі. І не было цяжка...

Мне ў школьныя гады пашанцавала: скончыў сельскую сямігодку і гарадскую сярэднюю. Аб гэтым — успамін: як жывыя прайшлі перад вачыма лідэры, што дапамагалі мне дасягнуць узроўню "усебакова культурнага чалавека". У памяці — члены гуртка "крыжаносцы" (як першых, так і другіх амаль усіх няма). Мы, паўдзесятка, часам сустракаемся, успамінаем іншых добрым словам і ўдзячнасцю... Ад жалю рвецца сэрца і зараз, у канцы жыцця.

Рэспубліканская завочная фізіка-матэматычная і хімічная школа Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

аб'яўляе прыём навучэнцаў у 2001 годзе

Прымаюцца вучні школ Рэспублікі Беларусь (акрамя г. Мінска), якія ў 2000-2001 навучальным годзе вучацца ў IX класе і жадаюць паглыблена вывучаць фізіку, матэматыку, хімію і інфарматыку. Прыём у школу праводзіцца па выніках рашэння ўступных заданняў, якія змешчаны ніжэй, і на падставе заяў ад удзельнікаў абласных алімпіяд.

Вучні ўсіх без выключэння ліцэяў і гімназій рэспублікі, а таксама школ, якія размешчаны ў абласных цэнтрах, гарадах Баранавічы, Бабруйск, Барысаў, Жлобін, Жодзіна, Ліда, Мазыр, Маладзечна, Наваполацк, Орша, Пінск, Полацк, Рэчыца, Салігорск, Светлагорск, Слуцк прымаюцца на аддзяленне матэматыкі па індывідуальнай форме навучання толькі пры наяўнасці свабодных месцаў. Групы "Калектыўны вучань" і ўдзельнікі абласных алімпіяд (за выключэннем г. Мінска) – без абмежаванняў.

Дзеці-сіроты і дзеці, якія засталіся без апекі бацькоў, прымаюцца па-за конкурсам.

Навучанне бясплатнае. Тэрмін навучання - 2 гады.

Выпускнікі школы атрымліваюць пасведчанне аб заканчэнні, якое фармальна не дае ніякіх ільгот. Лепшыя вучні школы, удзельнікі міжнародных і рэспубліканскіх алімпіяд, пасля першага года навучання запрашаюцца для заняткаў у Летняй школе на базе рэспубліканскага лагера "Зубраня".

Паступаючыя выконваюць заданні па тых прадметах, якія жадаюць вывучаць.

Уступная работа па кожным прадмеце павінна выконвацца ў асобным сшытку. Сшытак дасылаецца ў канверце простым пісьмом (у трубку не згортваецца). На вокладцы сшытка ўказваюцца (друкаванымі літарамі) прозвішча, імя і імя па бацьку аўтара рашэння і настаўніка, які выкладае дадзены прадмет, назва школы, у якой паступаючы будзе вучыцца ў X класе, падрабязны дамашні адрас з указаннем паштовага індэксу. Магчыма адначасовае навучанне па некалькіх прадметах.

Рашэнні накіроўваць не пазней 15 мая 2001 года на адрас: РЗФМХШ, вул.Дарашэвіча, 3, 220013, г. Мінск, (на конкурс). Даведкі па тэлефонах: 232-80-31, 239-91-72.

Удзельнікі абласных прадметных алімпіяд школьнікаў (акрамя вучняў школ, ліцэяў і гімназій г. Мінска) на адпаведныя аддзяленні прымаюцца без уступных экзаменаў. На аддзяленне інфарматыкі прымаюцца таксама ўдзельнікі алімпіяд па матэматыцы і фізіцы, на фізічнае – па матэматыцы і інфарматыцы, на хімічнае - па біялогіі. Яны прадстаўляюць на імя дырэктара школы ў той жа тэрмін заяву і даведку, якая падцвярджае ўдзел у алімпіядзе.

Удзельнікі абласных алімпіяд залічваюцца па меры паступлення заяў.

Рашэнне прыёмнай камісіі будзе паведамлена да 1 ліпеня 2001 года. Уступныя работы назад не адпраўляюцца. Для атрымання адказу аб выніках паступлення ў канверт разам з уступнай работай, або заявай укладваецца канверт з адваротным адрасам.

У завочную школу прымаюцца таксама групы "Калектыўны вучань". Для залічэння групы кіраўніку школьнага гуртка (факультатыва), настаўніку, які згодны аказваць дапамогу вучням, неабходна да 15 верасня 2001 года прадставіць у завочную школу заяву і спіс вучняў 10-х класаў, ад 5 да 25 чалавек, завераны дырэктарам школы. Прыём у групы "Калектыўны вучань" на аддзяленне матэматыкі, як і на ўсе іншыя, навучэнцаў гімназій, ліцэяў, школ абласных цэнтраў і вышэйуказаных гарадоў, неабмежаваны.

Пры паспяховым выкананні вучэбнай праграмы ўдзельнікам групы па прадстаўленні яе кіраўніка выдаюцца пасведчанні.

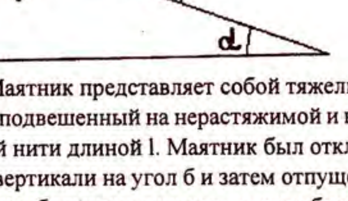
Физика

1. За время t тело прошло путь S, причем его скорость увеличилась в n раз. Считая движение равноускоренным с начальной скоростью, определите величину ускорения тела.

2. Из трех труб, расположенных на земле, с одинаковой скоростью бьют струи воды под углами 60^0, 45^0 и 30^0 к горизонту. Найдите отношение наибольших высот подъема струй воды, вытекающей из труб, и отношение дальностей падения воды на землю.

3. Плотность раствора соли меняется с глубиной h по закону $\rho=\rho_0 + \beta h$, где $\rho_0 = 1$ г/см³, $\beta = 0{,}01$ г/см³. В раствор опущены два шарика, связанные нитью такой длины, что расстояние между центрами шариков не может превышать $l = 5$ см. Объем каждого шарика $v = 1$ см³, массы $m_1 = 1{,}2$ г и $m_2 = 1{,}4$ г. На какой глубине каждый шарик находится в равновесии ?

4. С какой минимальной горизонтальной силой F надо действовать на брусок массой $m = 2$ кг, находящийся на наклонной плоскости с углом наклона $\alpha = 30^0$, чтобы он двигался равномерно вверх по наклонной плоскости (см. рис.) ? Коэффициент трения бруска о наклонную плоскость $k = 0{,}3$.

5. Маятник представляет собой тяжелый шарик, подвешенный на нерастяжимой и невесомой нити длиной l. Маятник был отклонен от вертикали на угол б и затем отпущен. Какую наибольшую скорость v приобретет шарик?

6. Как при помощи рычажных весов и гирь определить массу тела в невесомости?

7. В каких телах существует (не существует) резкая граница между твердой и жидкой фазами ? Приведите примеры.

Математика

1. Имеются два сплава, в одном из которых содержится 40%, а в другом — 20% серебра. Сколько килограммов второго сплава нужно добавить к 20 кг первого, чтобы получить сплав, содержащий 32% серебра?

2. Найдите трехзначное число, цифры которого образуют геометрическую прогрессию. Если из этого числа вычесть 792, то получится число, записанное теми же цифрами, но в обратном порядке. Если из цифры, выражающей число сотен, вычесть 4, а остальные цифры искомого числа оставить без изменения, то получится число, цифры которого образуют арифметическую прогрессию.

3. В треугольнике ABC проведены биссектрисы AD и BE, пересекающиеся в точке O. Отрезок OE имеет длину 1, а вершина C лежит на окружности, проходящей через точки E, D, O. Найти стороны и углы треугольника EDO.

4. При каком значении параметра а сумма квадратов корней уравнения

$x^2 + (2 - a)x - a^2 + 1 = 0$ принимает наименьшее значение?

5. Вычислите сумму

$$\frac{1}{1+x+xy}+\frac{1}{1+y+yz}+\frac{1}{1+z+xz},$$

если xyz = 1.

6. Является ли число 55E5 (2000 пятёрок) квадратом натурального числа?

7. Решите систему в целых числах

$$\begin{cases} x + z^{2001} = |y| \\ \sqrt{26z - 12z^2 - 10} = x^2 - 5x + 8 \\ (y^2 + y - 12)(y^2 - 8y + 15) < x^2(z-1) \end{cases}$$

Химия

1. Образец дигидрата сульфата кальция прокалили, при этом его масса уменьшилась на 15,7%. Определите формулу полученного вещества.

2. Смесь азота и диоксида углерода объемом 448 мл (н.у.), имеющую относительную плотность по водороду, равную 20, пропустили через раствор щелочи, взятой в избытке. Вычислите объем газа (н.у.), не поглощенного раствором.

3. Во сколько раз изменятся скорости прямой и обратной реакций в системе $2\,NO_{(г)} + O_{2(г)} \leftrightarrow 2\,NO_{2(г)}$, если, поддерживая постоянную температуру, увеличить давление в пять раз? Сместится ли при этом химическое равновесие?

4. При повышении температуры степень диссоциации слабого электролита сначала повышается, а затем происходит ее уменьшение. Кратко объясните такую зависимость степени диссоциации от температуры.

5. В пронумерованных пробирках находятся водные растворы HCl, $AgNO_3$ и $NaOH$. Как, не используя других реактивов, определить эти вещества ? Результаты оформите в виде таблицы. Напишите уравнения соответствующих реакций.

6. При пропускании хлора через водный раствор сульфида водорода образуются две сильные кислоты. Напишите уравнение этой реакции, укажите восстановитель и окислитель, процессы окисления и восстановления.

7. Вычислите тепловые эффекты прямой и обратной реакций в системе

$N_{2(г)} + 3\,H_{2(г)} \leftrightarrow 2\,NH_{3(г)}$, если энергия химических связей в молекулах N_2, H_2, NH_3 равна соответственно 950, 431 и 1170 кДж/моль.

Информатика

1. Сколько различных символов может быть записано в памяти 32-разрядной ЭВМ ?. Ответ пояснить.

2. Имеется 3 бочонка вместимостью 6 ведер, 3 ведра и 7 ведер. В первом и третьем содержится соответственно 4 и 6 ведер кваса. Требуется, пользуясь только этими тремя бочонками, разделить квас поровну.

3. Составить блок-схему для решения следующей задачи:

дано натуральное число N. Вычислить сумму N членов ряда

$$S=\frac{1}{1\times 2}-\frac{1}{2\times 3}+\frac{1}{3\times 4}-\frac{1}{4\times 5}+\cdots+\frac{(-1)^{N+1}}{N\times (N+1)}$$

Написать алгоритмы или программы для решения задач 4-7.

4. Задано целое десятичное число. Напечатать две последовательности. Первая последовательность должна содержать цифры, которые встречаются в заданном числе (причем, если цифра встречается более одного раза, то печатать ее только один раз); вторая последовательность должна содержать цифры, которые в данном числе отсутствуют.

5. Даны действительные числа $X_1, Y_1, X_2, Y_2, \ldots, X_{10}, Y_{10}$. Найти периметр выпуклого десятиугольника вершины которого при последовательном обходе определяются координатами

$(X_1,Y_1), (X_2,Y_2), \ldots, (X_{10},Y_{10})$.

6. Задан двумерный массив действительных чисел размером NнM. Вычислить суммы элементов главной и побочной диагоналей и найти их разность.

7. Задан текст, состоящий из нескольких предложений. Предложения отделяются друг от друга точкой, слова в предложениях отделяются друг от друга одним пробелом. Определить есть ли в заданном тексте слова, которые встречаются в каждом из предложений. Если такие слова есть, то напечатать **их**.

Стадыён

Фізкультурна - спартыўны выпуск "НГ"

І тут рыхтуюць алімпійскую змену

Мінскі абласны Цэнтр фізічнага выхавання, спорту і турызму навучэнцаў — установа вядомая ў сталічнай вобласці, бо яна з'яўляецца метадычным цэнтрам для тых, хто займаецца пытаннямі фізкультуры і спорту, дзе рыхтуюць алімпійскую змену. Цэнтр фізічнага выхавання ўзначальвае вядомы спартсмен, Заслужаны майстар спорту, неадназовы чэмпіён свету па грэблі на байдарках Уладзімір Іванавіч ТАЙНІКАЎ. Яму і прадастаўляецца слова на старонках "Настаўніцкай газеты".

— Скажыце, калі ласка, Уладзімір Іванавіч, з якой мэтай быў створаны абласны Цэнтр фізічнага выхавання, спорту і турызму навучэнцаў?

— Абласны цэнтр быў створаны ў 1993 годзе па загаду начальніка ўпраўлення адукацыі Мінскага аблвыканкама. Галоўны накірунак нашай дзейнасці — гэта метадычная дапамога ў фізкультурна-аздараўленчай і спартыўнай рабоце сярод дзяцей і моладзі, у арганізацыі і правядзенні вучэбна-трэніровачнага працэсу ў ДЮСШ і клубах, арганізацыі спартыўна-масавых мерапрыемстваў. Безумоўна, мы ажыццяўляем і кантралюючыя функцыі, але ж гэта не галоўная мэта нашага Цэнтра.

— Уладзімір Іванавіч, некалькі слоў аб структуры вашага Цэнтра і як вы ажыццяўляеце ўзаемасувязь з арганізатарамі спартыўнай работы ў раёнах вобласці.

— Абласны Цэнтр фізічнага выхавання і спорту ўключае чатыры самастойныя аддзелы: аддзел спорту і дзіцяча-юнацкіх спартыўных школ, турызму, вучэбна-спартыўнай і аздараўленчай работы і аддзел матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння.

На базе Цэнтра арганізавана і пастаянна дзейнічае абласны семінар для дырэктараў, намеснікаў дырэктараў і метадыстаў СДЮШАР, ДЮСШ і клубаў.

У кожным раёне і горадзе ёсць агульнаадукацыйныя школы, якія маюць добры вопыт, выдатныя паказчыкі па фізічнаму выхаванню, дзе стан здароўя навучэнцаў, па паказчыках шматгадовага маніторынгу, лепшы, чым у другіх вучэбных установах. Мне прыемна назваць Дзяржынскую сярэднюю школу №1, Бараўлянскую сярэднюю школу № 2 Мінскага раёна, Жодзінскі каледж, сярэднюю школу № 7 Барысава, Новалескую сярэднюю школу Салігорскага раёна, Стаўбцоўскую сярэднюю школу №3, сярэднюю школу № 10 Маладзечна, Чысцінскую сярэднюю школу Маладзечанскага раёна, сярэднюю школу № 8 Салігорска, сярэднюю школу № 10 Слуцка.

Гэта нашы лепшыя ўстановы, дзе мы часцей за ўсё праводзім адкрытыя ўрокі і заняткі, рыхтуем раённыя, абласныя і рэспубліканскія семінары.

— З якімі ўстановамі Цэнтр узаемадзейнічае па пытаннях павышэння кваліфікацыі настаўнікаў фізічнага выхавання?

За сродкі абласнога інстытута павышэння кваліфікацыі работнікаў адукацыі Цэнтр штогод мае магчымасць павышаць кваліфікацыйны ўзровень 100 — 200 настаўнікаў фізічнага выхавання, 40 — 50 інструктараў школьнага турызму і іншых. Таксама вялікую дапамогу ў гэтым пытанні нам аказвае Акадэмія фізічнага выхавання і спорту.

— Ці ўваходзіць у функцыі Цэнтра дапамога і кантроль за дзейнасцю дашкольных устаноў па пытаннях фізічнага выхавання?

— У кожным раёне і горадзе нашай вобласці вызначаны базавыя дашкольныя ўстановы, у якіх, на наш погляд, ужо ёсць добры вопыт па арганізацыі фізкультурна-аздараўленчай работы, дзе здароўе выхаванцаў пастаўлена на першае месца ў развіцці яго як асобы. Гэта д/с №5 Слуцка, д/с №47 Барысава, д/с Салігорска, д/с №8 Заслаўя, д/с ПРБ "Энергетык" г.п.Нягарэлае Дзяржынскага раёна.

На базе дзіцячых садкоў № 7 Жодзіна, ТЭЦ-5 г.п.Дружны Пухавіцкага раёна створаны абласныя эксперыментальныя пляцоўкі для інавацыйных форм работы па фізічнаму выхаванню дашкольнікаў.

Абагульнены і даведзены да ўсіх аддзелаў адукацыі вопыт работы Стаўбцоўскага раённага аддзела адукацыі "Рэалізацыя ідэі [illegible] праграмы развіцця асобы ў рэжыме дашкольнай установы і школы".

— Інавацыйныя працэсы, пошукі новага закранулі амаль усе напрамкі адукацыйнай сістэмы. А ці ёсць карысныя ў фізічным выхаванні ў Мінскай вобласці?

— У Старадарожскай сярэдняй школе №4 Цэнтр працягвае работу па апрабацыі сістэмы бездакучанай ацэнкі якасці навучання і выхавання вучняў. На базе Мар'інагорскай сярэдняй школы № 1 і Турынскай сярэдняй школы Пухавіцкага раёна ідзе ўкараненне новай мадэлі арганізацыі заняткаў па фізічнай культуры. Двойчы на базе сярэдняй школы №10 Слуцка Цэнтрам былі праведзены курсы для настаўнікаў фізічнага выхавання школ вобласці па выкарыстанню камп'ютэрных тэхналогій у навучальным працэсе і пазакласнай рабоце па фізічнаму выхаванню навучэнцаў (з вопыту работы настаўніка школы В.П.Варанцова).

— Уладзімір Іванавіч, а якія здабыткі мае ваш Цэнтр, як рыхтуецца юны алімпійскі рэзерв?

У цяперашні час у вобласці ў сістэме адукацыі працуе 29 дзіцяча-юнацкіх спартыўных устаноў, дзе займаецца 15755 чалавек.

У 1999 годзе ў вобласці з ліку навучэнцаў падрыхтаваны адзін майстар спорту міжнароднага класа, 12 майстроў спорту, 40 кандыдатаў у майстры спорту, 106 спартсменаў першага разраду.

У групах удасканалення і вышэйшага спартыўнага майстэрства займаецца 57 чалавек. На кожнага вучня гэтых груп трэнеры-педагогі складаюць індывідуальныя планы і працуюць па іх.

Дваццаць дзевяць вучняў уключаны ў склад нацыянальных зборных каманд Рэспублікі Беларусь па розных відах спорту. Лепшыя выхаванцы спартыўных школ выступаюць на розных рэспубліканскіх і міжнародных спаборніцтвах. Удзельнікамі юніёрскага першынства па адвольнай барацьбе гэтага года былі А.Рос і П.Капскі, а П.Капскі ў складзе зборнай каманды Рэспублікі Беларусь удзельнічаў у першынстве свету.

На кубку свету па барацьбе самба А.Курылка заняў трэцяе месца. Паспяхова выступаюць на спаборніцтвах самага вышэйшага рангу па кулявой стральбе і стральбе з лука Е.Расолька, Л.Панкавец, С.Серабракоў, А.Уварава, па плаванню — А.Каначэня, А.Навуменка, О.Вовна, па грэблі на байдарках і каноэ — А.Абалсамаў, А.Заяц, В.Пыр'еў, Ю.Бялькевіч.

Шэсць ліцэнзій на ўдзел у Алімпійскіх гульнях (Аўстралія, Сіднэй) заваявалі выхаванцы школы алімпійскага рэзерву па кулявой стральбе і стральбе з лука.

Зборныя каманды вобласці прымаюць удзел ва ўсіх спартыўна-аздараўленчых мерапрыемствах, праводзімых Міністэрствам адукацыі і Міністэрствам спорту і турызму Рэспублікі Беларусь.

Каманды вобласці на ІІ спартакіядзе навучэнскай моладзі Рэспубліканскага цэнтра фізічнага выхавання і спорту па грэка-рымскай барацьбе і дзюдо (юнакі) занялі першае месца, па гандболу (дзяўчынкі) — другое, па мастацкай гімнастыцы, грэблі на байдарках і каноэ, плаванню — трэцяе.

— Раскажыце, калі ласка, пра мерапрыемствы, якія ладзіць Цэнтр штогод у межах вобласці і пра тое, як вядзецца падрыхтоўка будучага алімпійскага рэзерву?

— Штогод цэнтр праводзіць абласную спартакіяду навучэнскай моладзі па 24 відах спорту, абласную спартакіяду навучэнцаў ПТВ па 6 відах спорту, абласную спартакіяду сярод дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця па 6 відах спорту, спартакіяду навучэнцаў ДЮСШ па 8 відах спорту, турыстычныя спаборніцтвы.

Так, у XII абласной спартакіядзе прынялі ўдзел каманды ўсіх 28 раёнаў і гарадоў вобласці. Узнагароджанне пераможцаў і прызёраў адбываецца на пасяджэнні калегіі ўпраўлення адукацыі, дзе прысутнічаюць загадчыкі рай(гар)аддзелаў адукацыі.

За мінулы год Цэнтрам арганізаваны і праведзены 63 абласныя спаборніцтвы, у якіх прынялі ўдзел 8489 навучэнцаў.

Мэтанакіраваная работа праводзіцца па аздараўленні дзяцей і ў летні перыяд. У мінулым годзе ў летніх спартыўных летніках аздараўлялася каля 5 тысяч чалавек (47 працэнтаў ад агульнай колькасці вучняў спартыўных школ і клубаў).

Пры Цэнтры працуюць тры спецыялізаваныя дзіцяча-юнацкія школы алімпійскага рэзерву, у якіх займаюцца 1753 навучэнцы. З імі працуюць 55 штатных трэнераў-педагогаў па 8 відах спорту (кулявая стральба, стральба з лука, грэбля на байдарках і каноэ, веласпорт, бокс, вольная барацьба, грэка-рымская барацьба і дзюдо).

Філіялы гэтых школ адкрыты ў Барысаве, Жодзіне, Салігорску, Маладзечна, Пухавіцкім, Мядзельскім і Мінскім раёнах.

— Цэнтр выконвае і кантралюючую функцыю. Ці заслухоўваюцца пытанні фізкультурна-спартыўнай работы на калегіі аблуа? Па якіх пытаннях?

— За апошнія два гады Цэнтрам падрыхтаваны і абмеркаваны на калегіі ўпраўлення адукацыі Мінскага аблвыканкама наступныя пытанні: "Аб выкананні абласной праграмы развіцця фізічнай культуры, спорту і турызму ў ПТВ №№132 і 209 Слуцка", "Работа аддзелаў адукацыі райвыканкамаў па вырашэнню сучасных праблем фізічнага выхавання дашкольнікаў праз работу з сям'ёй", "Аб стане фізкультурна-аздараўленчай работы ў навучальных установах Любанскага раёна".

Таксама праведзена комплексная праверка навучальных і пазашкольных устаноў Маладзечанскага, Пухавіцкага раёнаў, гарадоў Маладзечна і Слуцка.

— Скажыце, а ці ёсць праблемы ў супрацоўнікаў Цэнтра? Што вас хвалюе?

— Зразумела, ёсць. І шмат... Нас, як педагогаў, хвалюе пытанне пераводу спартыўных школ у падпарадкаванне міністэрстваў спорту і турызму. Хвалюе той момант, што, калі школы былі ў падпарадкаванні Міністэрства адукацыі, дык загадчык РАА сваім загадам ставіў у абавязкі дырэктара райспортшколы курыраванне пытання фізвыхавання ў школах раёна. За гэта дырэктар спортшколы меў пэўныя грашовыя налічэнні. Дырэктар спортшколы, яго супрацоўнікі праводзілі метадычную работу з настаўнікамі фізвыхавання раёна, адказна ставіліся да правядзення спартакіяд. Карацей, ажыццяўлялася педагагічнае супрацоўніцтва спортшколы і адказнага за фізвыхаванне ў агульнаадукацыйнай школе. Зараз гэтае пытанне крыху аслаблена і выклікае незадавальненне з боку аддзелаў адукацыі. Мы ж ідзем на супрацоўніцтва з аддзелам спорту і турызму, прапануем свае паслугі.

Назіраецца і такая з'ява, як "старэнне" кадраў выкладчыкаў фізвыхавання: ідуць людзі на пенсію, а замены няма. А калі і ёсць жадаючыя працаваць, дык яны не спецыялісты. За кошт жа пенсіянераў (хай яны не пакрыўдзяцца) мы праблему развіцця і ўдасканалення спартыўна-аздараўлечай, фізкультурна-масавай работы, як кажуць, не пацягнем.

Патрэбны льготы для выкладчыкаў фізвыхавання, асабліва на сяле, бо гэта праблема найбольш і тычыцца сельскай школы.

Наспела праблема "адсарбацыі кантынгенту", што азначае: у дзіцяча-юнацкай спартыўнай школе недапушчальна навучанне "дарослага кантынгенту". Самым аптымальным трэба лічыць узрост навучання юных спртсменаў да 19 гадоў. Дзіцячая спартыўная школа павінна рыхтаваць юную алімпійскую змену, так сказаць, рэзерв, а не ўдасканальваць майстэрства вядомых майстроў.

Катастрафічна не хапае фінансавых сродкаў на спартыўнае абсталяванне і інвентар. На ўсё ж гэта патрэбны вялікія грошы...

Хацелася б, каб Міністэрства спорту і турызму і Міністэрства адукацыі працавалі ў больш цесным кантакце.

Гутарылі Мікалай ГРУДЗІНСКІ і Уладзімір ВЕЯЛКА, метадысты Мінскага абласнога ІПК.

Як гартуюцца патрыёты

Добра прадумана сістэма выхавання, у тым ліку і фізічнага, будучых інжынераў на аўтатрактарным факультэце Беларускай дзяржаўнай політэхнічнай акадэміі. На арганізацыю індывідуальнай работы са студэнтамі, на майстэрства і талент выкладчыкаў робіцца галоўная стаўка.

Ранейшыя формы і метады выхавання пераасэнсаваны. Знойдзены новыя падыходы. Вядома, гэта зацікавіла моладзь.

Узяць, скажам, той жа клуб аўтатурызму БДПА. У яго склад уваходзіла да 60 студэнтаў-вадзіцеляў, але ён пастаянна папаўняўся. Па праграме аўтамотатурыстычнага мнагабор'я члены клуба праходзілі спецыяльную падрыхтоўку. Атлетызм, плаванне, спартыўныя гульні ўключала агульнафізічная падрыхтоўка. Тэхніку ваджэння, кулявую стральбу, шахматы — спецпадрыхтоўка. Праводзіліся таксама абавязковыя заняткі па тэхніцы турызму, правілах дарожнага руху, будове і абслугоўванні аўтамабіля і матацыкла, а яшчэ — па краязнаўстве па асобнай праграме. Паездкі члены клуба праводзілі на ўласных машынах, у час якіх у кожнага ў групе былі абавязкі камандзіра і штурмана, механіка і повара, фатографа і летапісца, казначэя, медработніка і культорга.

Сустрэчы з цікавымі людзьмі, вывучэнне гістарычных месц, наведванне навуковых цэнтраў, музеяў, прадпрыемстваў, спартыўных комплексаў, павышэнне тэхнічнага і спартыўнага майстэрства былі галоўнай мэтай падарожжаў.

За два гады студэнты пабывалі на самай высокай кропцы гары — Дзяржынскай, у Хатыні, музеях народнай архітэктуры і быту ў в.Строчыцы, Янкі Купалы ў в.Вязынка, кампазітара Станіслава Манюшкі ў Убелі, архітэктара Андрэя Бембеля, Вялікай Айчыннай вайны, у комплексе ў Сёмкаве, на месцы гібелі лётчыкаў Гастэлы і Маслава ў Радашковічах, у адной з авіяцыйных часцей краіны, на аўтазборачным заводзе ў Абчаку, у інстытуце ядзернай энергетыкі ў Соснах, у спорткомплексе "Стайкі". Яны наведалі больш як 30 гістарычных месц. Безумоўна, усё гэта фарміруе жыццёвую пазіцыю студэнтаў.

Так, напрыклад, пасля ўзыходжання на гару Дзяржынская адзін з членаў клуба Сяргей Галаванаў з хваляваннем пісаў у фотагазеце, якая ў клубе па традыцыі выпускалася пасля паходаў, што адлегласць ад Мінска да Дзяржынска 38 км, а потым яшчэ 12 км да гары Дзяржынскай. І на ўсёй адлегласці да яе няма ні аднаго ўказальніка. І выказаў ён крыўду, што выдатныя помнікі нашай прыроды і культуры, многія факты гісторыі забываюцца, зазначыўшы: "Няўжо толькі група энтузіястаў павінна несці нялёгкую ношу адраджэння айчыннай культуры і гісторыі?" Ён заклікаў любіць нашу краіну такой, якой яна была і ёсць, зрабіць яе такой, якой мы яе хочам бачыць. Вядома, гэтыя словы адлюстроўваюць настрой усёй групы.

Сваімі выхаванцамі ганарыцца і кіраўнік аўтамотатурыстаў дацэнт кафедры "Аўтамабілі" В.А.Сяргеенка — "хацелася б мець пабольш такіх студэнтаў у акадэміі". Прарэктар гэтай ВНУ па вучэбнай і выхаваўчай рабоце прафесар М.І.Болбас таксама марыць пра гэта.

Безумоўна, гэты прыклад не адзінкавы — ёсць і шэраг іншых. Не толькі падтрымліваюць адносіны са студэнтамі на занятках, сустракаюцца з імі асабіста ў пазаўрочны час, рыхтуюць і праводзяць цікавыя выхаваўчыя мерапрыемствы, актыўна ўдзельнічаюць у іх дэкан М.М.Капусцін, намеснік дэкана В.І.Хацяновіч, а таксама прафесар С.М.Бялоў, дацэнт М.П.Брэнч, В.В.Баброўскі. Станоўча адбіваецца гэта, безумоўна, і на выхаванні студэнтаў, іх захапленнях і паводзінах па-за сценамі акадэміі, садзейнічае падрыхтоўцы не толькі высокакваліфікаваных спецыялістаў, але павышае і якасць вучэбнага працэсу. А самае галоўнае — садзейнічае выхаванню фізічна і духоўна загартаваных грамадзян сваёй краіны, сапраўдных патрыётаў Айчыны.

Пётр ЯРАВЫ.

Спартыўныя навіны

Ліга стартавала

Стартавала дзіцячая баскетбольная ліга сезона 2000-2001 гг. У барацьбе за прызы Беларускай федэрацыі баскетбола ўдзельнічаюць у трэці раз юныя баскетбалісты. 40 каманд юнакоў і дзяўчат СДЮШАР, ДЮСШ, ДЮКФП, дзіцяча-юнацкія клубы фізічнай падрыхтоўкі, сярэднія школы ўсіх рэгіёнаў краіны выйшлі на старт гэтых спаборніцтваў. Яны аспрэчваюць прызы ў трох узроставых групах: 1985, 1986 і 1987 гг. нараджэння.

Шматтуравая сістэма іх правядзення з'яўляецца характэрнай рысай гэтых спаборніцтваў. Фінішуе ліга толькі ў канцы вучэбнага года — у красавіку, стартаваўшы ў лістападзе.

У сталіцы, Гродне, Мастах, Калінкавічах, Асіповічах, Бабруйску, Барысаве, Светлагорску, Оршы прайшлі ўжо першыя туры.

Па "рускіх" шашках

Пасланцы краін СНД і Ізраіля, усяго дзевяці рэгіёнаў планеты, выйшлі на старт па так званых "рускіх" шашках-64.

Чэмпіянат свету адбыўся ў Адэсе ў санаторыі, які носіць імя вялікага пралетарскага пісьменніка А.М.Горкага. Паспяхова ўдзельнічаў у іх і 12-гадовы трыумфатар "дарослага" чэмпіянату Беларусі Ігар Міхальчанка. На яго рахунку тры ачкі з чатырох магчымых.

Турнір гімнастаў

Яго ўдзельнікі прайшлі скрозь сіта этапаў Кубка свету і тут, у Шатландыі, сустрэліся, каб разыграць узнагароды ў асобных практыкаваннях. У кожным відзе праграмы дапускаліся па восем суіскальнікаў — згодна рэгламенту фінальных спаборніцтваў.

Прадставіць Беларусь у мастацкай гімнастыцы маглі тры нашы спартсменкі. Але выкарыстаць гэтую магчымасць, заваяваўшы такое права, Яўгенія Паўліна і Валерыя Ваткіна не маглі. З'яўляючыся мастацкім кіраўніком тэатра гімнастыкі, Паўліна рыхтуе свой калектыў да новых прадстаўленняў. Ваткіна пасля Алімпіяды нарэшце змагла наведаць бацькоў, якія знаходзяцца ў Аўстраліі.

Наша "прыма" — Юлія Раскіна — у сувязі з гэтым засталася адна, без падтрымкі сябровак. Выступала яна ва ўсіх чатырох відах праграмы: практыкаваннях з мячом, абручом, лентай, скакалкай і заваявала тры бронзавыя ўзнагароды. Але пры выкананні практыкаванняў са скакалкай, якія раней выклікалі захапленне публікі, яе на гэты раз сустрэла адносная няўдача. У выніку нязменна пераможцамі станавіліся расійскія гімнасткі — у трох практыкаваннях лепшай была Аліна Кабаева і ў адным — чэмпіёнка XXVII Алімпійскіх гульняў у Сіднеі Юлія Барсукова.

У фінал Кубка свету з беларусаў у спартыўнай гімнастыцы прабіліся толькі Іван Іванкоў — на чатырох снарадах і Віталь Рудніцкі — у вольных практыкаваннях. Перад вылетам у Шатландыю Іван адчуў недамаганне. Але дзякуючы дапамозе доктара і зборнай яго стан крыху палепшыўся. Два прызавыя месцы — вынік яго выступленняў у Глазга. Другога месца была ўдастоена новая камбінацыя Іванкова на кані, а за практыкаванне на кольцах Іван заваяваў бронзу. Арбітры ж традыцыйна, як лічыць сам Іванкоў, у апошні час былі не зусім аб'ектыўныя ў адносінах да яго. Іванкоў і Раскіна і беларуская каманда ў групавых практыкаваннях пабывалі ў Іспаніі, дзе прадэманстравалі сваё майстэрства ў спартыўнай і мастацкай гімнастыцы ў паказальных выступленнях. Судзейства там было гарантавана ім самае спрыяльнае — мясцовая публіка, яна, як арбітры, заўсёды цудоўна разумее нашых зорак.

Сярод мацнейшых

Закончыліся традыцыйныя спаборніцтвы ў сталіцы "МОП-12" па настольнаму тэнісу. На іх старты, што ўпаўне зразумела, выйшлі па 12 мацнейшых прадстаўнікоў Беларусі слабага і моцнага полу.

Як і чакалася, у спаборніцтвах сярод мужчын асноўная барацьба за вышэйшую ступеньку п'едэстала гонару разгарнулася паміж 17-гадовым мінчанінам Дзмітрыем Чумаковым і гродзенцам Дзмітрыем Фарэйтаравым. З лікам 2:0 перамог Чумакоў. На трэцім прызавым месцы — Андрэй Мічкоў. На другім сярод жанчын — студэнтка Беларускага дзяржаўнага эканамічнага універсітэта Вікторыя Верамейчык, якая ўступіла Надзеі Нахаенка. Трэцяй стала гамяльчанка Ірына Коласава.

Пётр ШУБЯНОК.

Усе на старт!

"Спорт — гэта жыццё!", — так сказала ў гутарцы са мной С.А.Знак, намеснік дырэктара сярэдняй школы №141 Мінска. Менавіта яна аказала пэўную дапамогу ў падрыхтоўцы і правядзенні ў школе спартыўнай дэкады.

А ініцыятарамі яе выступілі выкладчыкі фізічнай культуры ў школе М.Ю.Мурсалава, І.Я.Пазняк, А.А.Чэрнік.

Спаборніцтвы праходзілі пад лозунгам "Сідней-2000". Вядома, назва гаворыць сама за сябе, гэта мерапрыемства было прысвечана паспяховаму выступленню нашых спартсменаў у XXVII Алімпійскіх гульнях. Зразумела, што такі лозунг абавязваў удзельнікаў праявіць як мага больш спрыту і вытрымкі. Вучням прадставілася магчымасць паспрабаваць свае сілы не толькі ў гульнях па міні-футболе і кросе, удзелу ў эстафеце, але і ў спартыўнай стральбе, настольным тэнісе, спаборніцтвах па шашках. Усіх удзельнікаў аказалася каля 600 чалавек.

Для самых маленькіх праводзілася спецыяльная "спартландыя".

Трэба адзначыць, што і вынікі апраўдалі ўсе надзеі настаўнікаў, якія таксама "балелі" за свае класы. У кожным відзе спорту былі свае дастойныя пераможцы. Адны паказалі сябе першакласнымі футбалістамі, іншыя перамаглі ў стральбе. Кожны меў магчымасць праявіць сябе з лепшага боку.

Застаецца толькі пажадаць поспехаў пачынаючым спартсменам, можа, нехта з іх у будучыні стане вядомым, бо ўсё пачынаецца ў школе. А спорт — гэта сапраўды жыццё, цікавае, нечаканае, захапляльнае, энергічнае.

Пакуль не позна — усе на старт! Нельга забываць, што здароўе сённяшніх дзяцей — гэта здароўе будучай нацыі.

Алёна ЕВІНКА, вучаніца сярэдняй школы №141.

Рэдакцыя "Настаўніцкай газеты" выказвае глыбокае спачуванне генеральнаму дырэктару Рэспубліканскага унітарнага прадпрыемства "Беларускі Дом друку" Барысу Аляксандравічу Кутавому з прычыны напаткаўшага яго вялікага гора — смерці СЫНА Аляксандра.

Даляглядь інтэрнатаўцаў пашыраюцца

У пасёлку Ратамка, што на беразе Мінскага мора, размясцілася дапаможная школа-інтэрнат для дзяцей з парушэннямі псіхафізічнага развіцця. Яна невялікая, усяго на 150 вучняў. Адзін з любімых прадметаў тут — фізкультура. А пасля ўрокаў — заняткі спортам, у прыватнасці лёгкай атлетыкай.

З 1993 года ў групе аматараў аздараўляльнага бегу аб'ядналіся дзеці, розныя па ўзросту і фізічных даных. Але мэта была адна: здаровы лад жыцця пад дэвізам "Мы такія ж, як усе". Трэніраваліся па тры-чатыры разы на тыдзень у любое надвор'е. Зімой — канькі і лыжы.

Усё гэта пачалося з прыходам новага настаўніка фізкультуры, маладога кандыдата ў майстры па лёгкай атлетыцы С.Копцева. Дзесяць гадоў назад ён сам сур'ёзна захапляўся бегам на кароткія дыстанцыі. Стаў членам юніёрскай і маладзёжнай зборных рэспублікі, але потым атрымаў траўму і пасля заканчэння інстытута стаў настаўнікам.

Сяргей Аляксандравіч адразу ацаніў выгадныя ўмовы для заняткаў. Цудоўная прырода і блізкасць Мінскага мора, магчымасць выбару зручных бегавых трас адкрылі амаль бязмежныя магчымасці для работы з дзецьмі.

Вучацца тут дзеці з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця. Кантынгент не з лёгкіх. Але менавіта ў рабоце з гэтымі дзецьмі і знайшоў сваё прызванне малады настаўнік.

Колькі цяжкасцяў ужо пераадолена! Наладзіліся кантакты з калегамі і кіраўнікамі, узаемаадносіны са школьнікамі, а галоўнае — Сяргею ўдалося захапіць іх магчымасцю самавыяўлення ў спартыўным саперніцтве. Ды і дзеці, адчуваючы дабрыню і шчырасць педагога, прывязаліся да яго.

Сам С.Копцеў удзельнічае амаль ва ўсіх адкрытых легкаатлетычных прабегах, якія арганізуюцца ў рэспубліцы, займае прызавыя месцы. Так было на Мінскім і Капыльскім паўмарафонах, у прабегу вакол возера Нарач і іншых.

Здаецца, зразумела, чаму бег папулярны ў Ратамцы — захапленне ім самога настаўніка. Ён мог бы абмежавацца толькі ўрокамі. І гэтым бы справа скончылася. Але Сяргей стварыў клуб любіцеляў бегу, які па выніках мог бы сапернічаць з вядомымі ў краіне клубамі. У занятках фізкультурай і спортам вопытны педагог бачыць важны сродак умацавання здароўя. Яго выхаванцы часта бываюць на спаборніцтвах, шмат праводзяць часу з равеснікамі, менш адчуваюць сваю фізічную абмежаванасць, сацыяльна адаптуюцца ў грамадстве. "У школьным клубе займаецца каля трыццаці чалавек, — расказвае Сяргей Копцеў. — Ішоў час, дзеці заканчвалі школу. Паўстала пытанне: "А што далей?" Больш здольныя паступалі ў вучылішчы, другія атрымлівалі групу інваліднасці і заставаліся без справы..."

Але са спортам не расставаліся. Сяргею дапамог выпадак. Пазнаёміўся неяк з былым вядомым спартсменам, а цяпер заслужаным трэнерам рэспублікі і прэзідэнтам Фонду па аказанню дапамогі спартсменам-інвалідам Валерыем Каламійцам. Таго зацікавіла работа калегі з дзецьмі. Параіліся і вырашылі арганізаваць пры БФСІ клуб, які назвалі "Імпульс". У яго ўвайшлі дарослыя спартсмены-інваліды, вучні і выпускнікі школы-інтэрната. Афіцыйна клуб існуе з верасня 1996 года. За гэты час фонд аказаў яму вялікую дапамогу: правёў спартыўна-аздараўляльныя зборы на сваёй базе ў Калодзішчах, забяспечыў экіпіроўкай, зробленай на сваёй швейнай вытворчасці, прадастаўляе транспарт для паездак на спаборніцтвы.

Выхаванцы С.Копцева дасягнулі пэўных вышынь у спорце. Напрыклад, вучань дзесятага класа Іван Лазарчук. Яго дыягназ — дзіцячы цэрабральны параліч. Але ён ужо некалькі разоў прабег дзесяцікіламетровую дыстанцыю. А на першынстве Беларусі ў мінулым годзе сярод спартсменаў з парушэннем апорна-рухальнага апарату на пяцікіламетроўцы быў першым. І вось рэкорд — пераадоленне 15 км. У будучым годзе Ваня задаўся мэтай прабегчы паўмарафон — 21 км.

Шаснаццацігадовая выпускніца школы Іна Верамей мае ў актыве тры марафоны. Яна — пераможца, у тым ліку і на Спецыяльных гульнях у Амерыцы ў 1995 годзе. Сёння працуе ў швейным цэху БФСІ. Каця Казак займаецца ў будаўнічым вучылішчы, тройчы прабегла вакол возера Нарач. А гэта ні многа ні мала — 62 км! Яна таксама лаўрэат паўмарафона Спецыяльных гульняў у Амерыцы. Добрыя вынікі паказвае і Сяргей Зубель.

Займаюцца ў клубе і дарослыя з парушэннем апорна-рухальнага апарату: Дзмітрый Калашнікаў, Міхаіл Юран, Таццяна Ахрамовіч, З прыходам Алы Панкратовіч клуб прыкметна памацнеў. І ўсё гэта людзі, якім прыродай недададзена здароўя, якім значна цяжэй самасцвярджацца проста ў жыцці, не кажучы ўжо пра спорт.

Выхаванцаў гэтай і іншых дапаможных школ-інтэрнатаў можа чакаць незайздросны лёс. Але калі педагогі, якія працуюць у такіх школах, будуць адносіцца да справы адказна, а да дзяцей — з любоўю, жыццёвыя далягляды для інтэрнатаўцаў будуць пашыраны, і шляхоў ім адкрыецца значна больш.

Віталь ГАРАГЛЯД.

Галоўны рэдактар Алег КУЛІЦКІ

ЗАСНАВАЛЬНІК —МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
Рэгістрацыйны нумар 370.
ДЗЯРЖАЎНАЕ ПРАДПРЫЕМСТВА "ДОМ ПРЭСЫ". 22 00 13, МІНСК, вул. Б.ХМЯЛЬНІЦКАГА, 10-а

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 36-91-42; першага намесніка галоўнага рэдактара — 36-53-22; намесніка галоўнага рэдактара-адказнага сакратара — 36-40-63; аддзелаў: школ - 36-43-62, праблем выхавання - 36-43-71, 36-90-63; інфармацыі - 36-41-55; ВНУ і тэхнікумаў - 36-44-25; прафтэхадукацыі, пісьмаў і сацыяльных праблем - 36-44-25; культуры - 36-41-55.

Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць свае прозвішча, поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас, нясуць адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.

Пісьмы, рукапісы, фотаздымкі і малюнкі не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аб'явы могуць друкавацца не толькі на дзяржаўнай, але і на замежных мовах.

Меркаванне аўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.

Адказны дзяжурны Ала ШАЎЦОВА.

Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220041, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 Замова №281
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Падпісана да друку 17.1.2001 г. у 18.10
Наклад 30.000 паасобнікаў.